

İnsan ve Toplum
Bilimleri Fakültesi

II. Uluslararası Sosyal Bilimler ve Türk Kültürü Sempozyumu

Marmara Üniversitesi
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi

Sobitürk

23-25 Ekim 2024

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

Editörler

Prof. Dr. Sebahat DENİZ
Prof. Dr. Sevinç ARI
Dr. Öğr. Üyesi Burak ÖZSÖZ

II. Uluslararası Sosyal Bilimler ve Türk Kültürü Sempozyumu

Marmara Üniversitesi
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi

Sobitürk

23-25 Ekim 2024

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

Editörler

Prof. Dr. Sebahat DENİZ - Prof. Dr. Sevinç ARI - Dr. Öğr. Üyesi Burak ÖZSÖZ

ISBN: 978-625-6139-56-5

PA Paradigma Akademi Yayınları
Sertifika No: 69606

PA Paradigma Akademi Basın Yayın Dağıtım
Fetvane Sokak No: 29/A
ÇANAKKALE
e-mail: fahrigoker@gmail.com

Tasarım&Kapak: Himmet AKSOY

Matbaa: Meydan / 99 Baskı
Sertifika No: 76711

Kitaptaki bilgilerin her türlü sorumluluğu yazarlarına aittir.
Bu Kitap T.C. Kültür Bakanlığında alınan bandrol ve
ISBN ile satılmaktadır. Bandrolsüz kitap almayınız.

Kasım 2024

DÜZENLEME KURULU BAŞKANI

PROF. DR. SEBAHAT DENİZ, MARMARA ÜNİVERSİTESİ İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ FAKÜLTESİ
DEKANI, TÜRKİYE

DÜZENLEME KURULU

PROF. DR. SEVİNÇ ARI, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. MEHMET AÇA, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. NİHAT ÖZTOPRAK, FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. MEHMET ALİ ÇELİKEL, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. MEHMET FATİH KÖKSAL, İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. MEHMET SERHAT YILMAZ, KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. MUSTAFA ÖNER, EGE ÜNİVERSİTESİ - TÜRKİYE

PROF. DR. NURİYE GARİPAĞAOĞLU, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. HANİFE KONCU, MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DOÇ. DR. ALİYE ASLI ESENPINAR, ERC BİYOTEKNOLOJİ SANAYİ VE DIŞ TİCARET ANONİM ŞİRKETİ

DOÇ. DR. NURSEL UYANIKER, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DR. BURAK ÖZSÖZ, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DR. AYŞE SENA SEZGİN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DR. ENGİN ÇETİN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DR. HAZEL DENİZ TOKTAY, İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA, TÜRKİYE

DR. MUHAMMET EMİN GEDİKLİ, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

AFAD İSTANBUL İL MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER

İSTANBUL VALİLİĞİ İL AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI MUHAMMET MARUF YAMAN (AFAD)

ALİ MURAT BALKAN, FAKÜLTE SEKRETERİ, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

BİLİM / DANIŞMA KURULU

PROF. DR. ABDÜLHAMİT TÜFEKÇİOĞLU, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. AHMET YIKMIŞ, BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ- TÜRKİYE

PROF. DR. BERAT BIRFIN BİR, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. BÜLENT BAYRAM, KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ- TÜRKİYE

PROF. DR. CEMALETTİN ŞAHİN, MİLLİ SAVUNMA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. CEVDET YILMAZ, 19 MAYIS ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. DANUTA CHMIELOWSKA, VARŞOVA ÜNİVERSİTESİ, POLONYA

PROF. DR. ERHAN AFYONCU, MİLLİ SAVUNMA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. ERSEN ERSOY, KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ- TÜRKİYE

PROF. DR. FEHMİ YILMAZ, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. HACI İBRAHİM DEMİRKAZIK, BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. HALİL İBRAHİM YAKAR, GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. HALİL İBRAHİM ZEYBEK, GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. HALUK HARUN DUMAN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. HAMİT COŞKUN, BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ- TÜRKİYE

PROF. DR. HASAN BOYNUKARA, TEKİRDAĞ ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. KEMALETTİN KUZUCU, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. LEYLA COŞAN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. LÜTFİ ÖZAV, UŞAK ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. M. FATİH KÖKSAL, İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ- TÜRKİYE

PROF. DR. MEHMET SERHAT YILMAZ, KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ- TÜRKİYE

PROF. DR. MURAT ULUSKAN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. MUSTAFA BİLİCİ, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. MÜJGAN ÇAKIR, MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ- TÜRKİYE

PROF. DR. NALAN TÜRKMEN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. NESLİHAN KESKİN KOÇ, ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ- TÜRKİYE

PROF. DR. NURAN MUHAXHERİ, PRİŞTİNE ÜNİVERSİTESİ-KOSOVA

PROF. DR. NURİ TINAZ, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. NURİYE GARİPAĞAOĞLU, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. OĞUZ İÇİMSOY, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. OKAN YEŞİLOT, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. OZAN YILMAZ, SAKARYA ÜNİVERSİTESİ- TÜRKİYE

PROF. DR. ÖMÜR CEYLAN, İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ- TÜRKİYE

PROF. DR. SEYFÖDDİN RZASOY, AZERBAJCAN MİLLİ ELMLER AKADEMİYASI-AZERBAJCAN

PROF. DR. SUEDA ÖZBENT, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. SUZAN CANHASI, PRİŞTİNE ÜNİVERSİTESİ-KOSOVA

PROF. DR. UMUT KARABULUT, PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. VAHİT TÜRK, İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ- TÜRKİYE

PROF. DR. YASEMİN BALCI, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DOÇ. DR. ERDİNÇ ARSLAN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DOÇ. DR. GALİNA MIŞKINIENE, VILNIUS ÜNİVERSİTESİ-LİTVANYA

DOÇ. DR. MELİH ÇOBAN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DOÇ. DR. OSMAN SEZGİN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DOÇ. DR. SERKAN ACAR, EGE ÜNİVERSİTESİ - TÜRKİYE

DOÇ. DR. SİNEM ELKATİP HATİPOĞLU, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DR. SABOHAT BOZOROVA, ALİ ŞİR NEVAİ ÖZBEK DİLİ VE EDEBİYATI ÜNİVERSİTESİ- ÖZBEKİSTAN

HAKEM KURULU

PROF. DR. A.OĞUZ İCİMSOY, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. ABDULHAMİT KIRMIZI, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. ABDULHAMİT TÜFEKÇİOĞLU, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. AHMET KANLIDERE, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. AHMET ŞİMŞİRGİL, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. ALİ SATAN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. ASİYE KAKIRMAN YILDIZ, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. AYLİN KOÇ GIANNOPOULOS, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. BAKİ ASILTÜRK, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. BERAT BIRFIN BİR, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. BURÇAK ŞENTÜRK, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. BÜLENT BAKAR, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. CEMALETTİN ŞAHİN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. DAVUT HUT, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. ERDAL ŞAHİN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. ERHAN AFYONCU, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. F.NALAN TÜRKMEN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. FEHMİ YILMAZ, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. FİLİZ DIĞIROĞLU, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. GÜLAY ÖĞÜN BEZER, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. GÜLDEN S. YÜKSEKKAYA, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. GÜLHANIM ÜNSAL, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. GÜLŞEN SEYHAN ALIŞIK, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

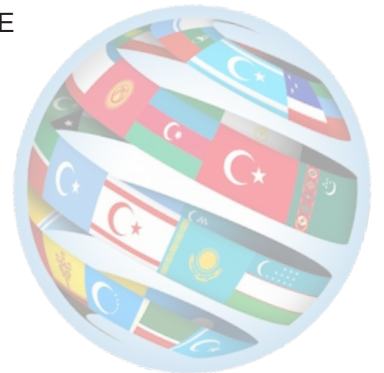

- PROF. DR. HAKAN TAŞ, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. HAMZA AKENGİN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. HARUN DUMAN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. ISHAK ARSLAN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. İLYAS KEMALOĞLU, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. KEMALETTİN KÖROĞLU, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. KEMALETTİN KUZUCU, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. LEYLA COŞAN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. M.SAİD POLAT, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. MEHMET AÇA, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. MEHMET AKİF CEYLAN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. MEHMET ALİ ÇELİKEL, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. MEHMET FATİH AYSAN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. MEHMET GÜNEŞ, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. MUHAMMET GÜR, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. MURAT KOÇ, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. MURAT ULUSKAN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. MUSTAFA BİLİCİ, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. NURİ TINAZ, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. NURİYE GARİPAĞAOĞLU, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. OKAN YEŞİLOT, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. ÖMER ZÜLFE, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. ÖMERÜL FARUK BÖLÜKBAŞI, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. SEBAHAT DENİZ, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

- PROF. DR. SELİM YILMAZ, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. SEMA UĞURCAN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. SEVİNÇ ARI, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. SUEDA ÖZBENT, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. SÜLEYMAN BEYOĞLU, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. Ş.CAN ERDEM, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. UFUK GÜLSOY, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. UĞUR DEMİR, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. ÜMRAN AY SAY, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. ÜZEYİR ASLAN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. YASEMİN BALCI, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. YASEMİN TÜMER ERDEM, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. YÜKSEL ÇELİK, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
DOÇ. DR. AHMET ÖNAL, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
DOÇ. DR. ALİ ÇİFÇİ, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
DOÇ. DR. ASİL ÖZDOĞRU, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
DOÇ. DR. ATILLA KARATAŞ, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
DOÇ. DR. BAHATTİN YALÇIN KAYA, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
DOÇ. DR. DERYA OĞUZ, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
PROF. DR. DİLEK TURAN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
DOÇ. DR. EKMEL GEÇER, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
DOÇ. DR. ELİF KÖK, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
DOÇ. DR. ERDİNÇ ASLAN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
DOÇ. DR. GÖKSEL YIKMIŞ, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DOÇ. DR. GÜLER DOĞAN AVERBEK, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DOÇ. DR. GÜSSÜN GÜNEŞ, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DOÇ. DR. H.SAMİ ÖZTÜRK, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DOÇ. DR. HALİL KURT, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DOÇ. DR. M.HANEFİ BOSTAN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DOÇ. DR. MEHLİKA KARAGÖZOĞLU, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DOÇ. DR. MELİH ÇOBAN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DOÇ. DR. NURSEL UYANIKER, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DOÇ. DR. NUSRET GEDİK, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DOÇ. DR. ONUR KEMAL BAZARKAYA, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DOÇ. DR. OSMAN COŞKUN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DOÇ. DR. ÖZLEM URUÇ KÜÇÜKCAN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. RECEP AHISKALI, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

PROF. DR. SADİ SÜLEYMAN KUCUR, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DOÇ. DR. SELMAN CAN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DOÇ. DR. SERAP DEVRAN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DOÇ. DR. SERDAR OĞUZHAN ÇAYCIOĞLU, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DOÇ. DR. SEVAL AKSOY KÜRÜ, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DOÇ. DR. SEVCAN YILMAZ KUTLUAY, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DOÇ. DR. SİMAY İKİER, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DOÇ. DR. SİNE DEMİRKIVIRAN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DOÇ. DR. SİNEM ELKATİP HATİPOĞLU, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DOÇ. DR. TUĞBA YILMAZ, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

DOÇ. DR. YUNUS UĞUR, MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE

SEKRETERYA

ARŞ. GÖR. DR. SONER ATALAN (MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE)

ARŞ. GÖR. SEMANUR AĞCA (MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE)

ARŞ. GÖR. ŞAHİN KILINÇ (MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE)

ARŞ. GÖR. ZELİHA YERLİ (MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE)

ARŞ. GÖR. ABDULLAH BURAK ÇELİKTEN (MARMARA ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE)

SUNUŞ

2022 yılında kurulan yenilikçi ve yaratıcı bilimsel düşünceyle geleceğe yön veren ulusal ve uluslararası tanınan bir Fakülte olmak vizyonuna ve sosyal bilimlerle birlikte filoloji alanlarında nitelikli eğitim-öğretim yaparak yaratıcı beyin gücü yetiştiren, topluma, kültüre, insanlığa ve bilime hizmet eden, etik değerlere bağlı, demokratik ve çağdaş bir fakülte olmak misyonuyla kurulan Fakültemiz, 40 yıllık köklü Fen-Edebiyat Fakültesi geçmişinden aldığı güçle stratejik yol haritasını belirlemiş ve çalışma disiplini bu plana uygun biçimde oluşturmuştur.

Bu misyon ve vizyonla ülkemizin problemlerine önem vermekte, problemlerin tespiti ve çözüm önerilerinde fikir üretmeye gayret etmektedir. Sobitürk gibi sempozyumlar da bu gayretin neticesinde ortaya çıkmış etkinliklerdir.

Geçen sene birincisini düzenlediğimiz Sosyal Bilimler ve Türk Kültürü (Sobitürk) sempozyumumuzu Cumhuriyetimizin 100. Yılı'na atfetmiştik. Bütün bölümlerimizin iştirakiyle üç gün boyunca alanlarında yetkin 68 katılımcı tarafından çoğunluğunu Cumhuriyet temalı bildiriler oluşturmak üzere alanlarıyla ilgili birbirinden değerli ve orijinal bilgileri bizlerle paylaştılar.

Bu yılki Sempozyumumuzu Âfet temasıyla şekillendirdik. Bildiğiniz gibi geçen sene Kahramanmaraş merkezli ve civarındaki 10 ilimizi sarsan ve bütün ülkeyi etkileyen büyük bir deprem felaketi yaşadık. Esasen Türkiyemiz sahip olduğu tektonik, sismik, topografik ve iklimsel yapısı gereği deprem, su baskını, sel, çığ, heyelan, yangın gibi doğal afetlerle sıklıkla karşı karşıya kalan bir ülkedir. AFAD'ın belirttiğine göre Ülkemiz depremlerde insan kaybı açısından dünyada üçüncü, etkilenen insan sayısı açısından sekizinci sırada yer almaktadır. Ortalama olarak her yıl büyüklüğü 5 ile 6 arasında değişen en az bir deprem yaşanmaktadır. Her gün televizyonlarda bir haber programı yok ki bir yangından, özellikle bahar aylarında selden, toprak kaymasından, depremden kısacası bir âfetten haber vermesin. Bir de doğal olmayan, insanların meydana getirdiği savaş gibi âfetler var ki son zamanlarda çok yakınımızda yaşanan bu âfetlere üzüntüyle şahit olmaktayız. Doğal afetlerin doğrudan ya da dolaylı olarak neden olduğu maddi ve manevi kayıplar, âfet yönetiminin ve koordinasyonunun günümüz dünyasında ne kadar titizlikle ele alınması gerektiğini ortaya koymuştur.

Bu gereklilikle düzenlenmiş olan SOBİTÜRK Âfet Sempozyumu, üç gün boyunca zengin bir içerikle gerçekleştirildi. Alanlarında yetkin 60 civarında katılımcı tarafından bizlere, sosyal bilimlerin farklı alanlarında çeşitli konularda her biri alanıyla ilgili birbirinden değerli ve orijinal bilgiler aktarılmıştır.

Bu sempozyumda tarih boyunca ülkemizde meydana gelen âfetler, âfetlerin insan ve toplum üzerindeki psikolojik, sosyolojik, demografik etkileri, yaban hayatına verdiği zararlar, kültürel varlıklar üzerinde meydana getirdiği tahribatlar, âfetlerin edebiyata ve güzel sanatlara yansımaları, âfette rehber çevirmenliği gibi farklı konularda bildiriler sunulmuştur. Sempozyumun sonunda, sosyal bilimler perspektifinden âfet bilincini artırmak amacıyla, âfetler, âfet öncesi alınması gereken önlemler ve âfet sonrasına yönelik çözüm önerileri ele alınmıştır.

İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi

II. Uluslararası Sosyal Bilimler ve Türk Kültürü Sempozyumu, 23-25 Ekim 2024

Bildiri Özetleri Kitabı

Sempozyumumuz, bilimsel manada TÜBİTAK tarafından desteklenmeye layık görülmüş ve Üniversitemiz dışında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Kastamonu Üniversitesi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi ve İstanbul Kültür Üniversitesi olmak üzere beş üniversitenin de iştirakiyle gerçekleşmiştir.

Milli Saraylar Başkanlığı'nın çok önemli katkılar sağladığı bu Sempozyumun gerçekleşmesinde, AFAD'ın, Rektörlüğümüzün ve Kalem Vakfı Okulları'nın da katkıları bulunmaktadır.

Katkı sağlayan bütün kurum ve kuruluşlara, emeği geçen sempozyum düzenleme kuruluna, katılımcılara ve öğrencilerimize şükranlarımı sunarım.

Ülkemizde meydana gelen afetlerde hayatını kaybeden bütün vatandaşlarımıza ve üniversitemiz mensuplarına Allahtan rahmet diler, hayatta kalanlara da sağlıklı uzun ömürler temenni ederim.

Saygı ve sevgilerimle.

Prof. Dr. Sebahat DENİZ
Düzenleme Kurulu Başkanı
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Dekanı

II. ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER VE TÜRK KÜLTÜRÜ SEMPOZYUMU: ÂFET

23 EKİM 2024 ÇARŞAMBA

AÇILIŞ PROGRAMI (İBRAHİM ÜZÜMCÜ KONFERANS SALONU)

09.00-09.30	Sempozyum Kayıt
09.30-09.40	Saygı Duruşu ve İstiklal Marşı
09.40-10.00	Açılış Konuşmaları Prof. Dr. Mustafa KURT (Marmara Üniversitesi Rektörü) Prof. Dr. Sebahat DENİZ (İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Dekanı)
Açılış Konferansları	
10.00-10.20	Prof. Dr. Erhan AFYONCU (Milli Savunma Üniversitesi) "İstanbul'un Deprem Tarihi"
10.20-10.40	Prof. Dr. Mustafa Kemal TUNÇER (İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa) "Depremler Önceden Belirlenebilir mi?"
10.40-11.00	Kahve Arası
11.00-12.00	Açılış Oturumu <i>Oturum Başkanı : Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK</i> Prof. Dr. Bahattin YALÇIN (Marmara Üniversitesi) "Dünyada ve Türkiye'de Afet ve Acil Durum Yönetimi" Muhammet Maruf YAMAN (AFAD Dış İlişkiler Daire Başkanı) "Türkiye'nin Afet Yönetim Sistemi ve AFAD" Dr. Evrim YAVUZ (İBB Deprem ve Zemin İnceleme Şube Müdür Yardımcısı) "Afetlere Dayanıklı İstanbul İçin İBB'nin Ayak İzleri"
12.00-13.00	İkram

İBRAHİM ÜZÜMCÜ KONFERANS SALONU I. Oturum

Oturum Başkanı : Prof. Dr. Nuriye GARİPAĞAOĞLU

13.30-13.45	Prof. Dr. Nuriye GARİPAĞAOĞLU (Marmara Üniversitesi) "Türkiye'de Hava Kirliliğinin Sınır Değerlere Göre Dağılım Analizi"
13.45-14.00	Dr. S. Murat UZUN (Marmara Üniversitesi) "Yalova Şehrinde 3 Farklı Akarsu Havzası Kapsamında ID Taşkın Modellemesi"
14.00-14.15	Dr. Hüseyin Melih ÖZDEMİR (Marmara Üniversitesi) "6 Şubat 2023 Pazarcık-Elbistan Depremlerinin Malatya Şehrinde Yapı Stoğu ve Nüfus Hareketlerine Etkisi"
14.15-14.30	Ulaş İbrahim GÜNGÖL (Orman Bölge Müdürlüğü) / Mustafa AKA (Ankara Üniversitesi) "Sosyal Bir Afet Olan Orman Yangınlarının Yabancıl Yaşam Üzerine Yıkıcı Etkisi: Kütahya- Domaniç-Çukurca Yangını Örneği"
14.30-14.50	Tartışma ve Sonuç
14.50-15.00	Kahve Arası

FEF KONFERANS SALONU II. Oturum

Oturum Başkanı : Prof. Dr. Fehmi YILMAZ

13.30-13.45	Prof. Dr. Ayşe İLKER (Manisa Celal Bayar Üniversitesi) "1922 Manisa Yangını" Konulu Anlatımlar (Manisa Ağızlarındaki Kaynak Kişiler Esasında)"
13.45-14.00	Dr. Burcu ÖZCAN ERDAL (Marmara Üniversitesi) "1954 Kapaçkarşı Yangını ve Onarım Faaliyetleri"
14.00-14.15	Handan UTAŞ (Marmara Üniversitesi) "İstanbul'da Yangın Afeti (1923-1950)"
14.15-14.30	Oğuz SATIR (Marmara Üniversitesi) "İngiliz Basınında 1894 Marmara Depremi"
14.30-14.50	Tartışma ve Sonuç
14.50-15.00	Kahve Arası

İBRAHİM ÜZÜMCÜ KONFERANS SALONU III. Oturum Oturum Başkanı : Doç. Dr. Osman SEZGİN		FEF KONFERANS SALONU IV. Oturum Oturum Başkanı : Prof. Dr. Yasemin BALCI	
15.00-15.15	Doç. Dr. Sinem ELKATİP HATİPOĞLU (Marmara Üniversitesi) "Yeni Bir Afet Türü Olarak Yapay Zekâ"	15.00-15.15	Prof. Dr. Nurdan KARASU GÖKÇE (Erciyes Üniversitesi) "Sanatın Gözüyle Afet: Toplum Üzerindeki Etkiler ve Toplumsal Duyarlılık"
15.15-15.30	Doç. Dr. Erdal YILMAZ (Marmara Üniversitesi) "Özne Merkezli Düşüncenin Doğal Afetlerdeki Rolünün Tespiti, Eleştirisi ve Alternatif Bir Etik Bakışın İmkânı"	15.15-15.30	Dr. Nihal ÖZDEMİR (Fatih Sultan Mehmet Vakfı Üniversitesi) "Afet Bölgelerinde Bilimsel Etkinliklerin Gücü: TÜBİTAK 'Afet Bölgesi- Bilim Her Yerde' Çağrısının Uygulanmasıyla Elde Edilen İyileştirici Sonuçlar"
15.30-15.45	Dr. Aytül DURMAZ HUT (Marmara Üniversitesi) "1894 Büyük İstanbul Depremi Hakkında Oscar Bey Rendelmann'ın Fransızca Bir Deprem Raporu: Çeviri Süreci ve Değerlendirme"	15.30-15.45	Dr. Muhammet Emin GEDİKLİ (Marmara Üniversitesi) "Felaket Kurtarma (Disaster Recovery) Merkezlerinin Afet Durumları İçin Yönetimi: Temel Kısıtların ve Bileşenlerin Analizi"
15.45-16.00	Ümit BULUT "Çok Partili Dönemde Türkiye' de Depremler (1950-1983)"	15.45-16.00	Haktan SERDAROĞLU (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi) Ege Mert GÜLDEREN (Hacettepe Üniversitesi) "Afet&Sosyal Medya: Deprem- Duygu-Değişim"
16.00-16.20	Tartışma ve Sonuç	16.00-16.20	Tartışma ve Sonuç

GZF.C 012 V. Oturum (ÇEVİRİMİÇİ) Oturum Başkanı : Doç. Dr. Sinem ELKATİP HATİPOĞLU		GZF.C 012 VI. Oturum (ÇEVİRİMİÇİ) Oturum Başkanı: Prof. Dr. Leyla COŞAN	
13.00-13.10	Prof. Dr. Said POLAT (Marmara Üniversitesi) "XI. Yüzyıldan XIV. Yüzyıla Kadar Anadolu' daki Afetler Hakkında Bilgi Verenlerin Afetlere Yaklaşımları"	14.00-14.10	Doç. Dr. Azer Banu KEMALOĞLU (Çanakkale 18 Mart Üniversitesi) "Türkiye' de Afet Bilinci ve Gönüllülük"
13.10-13.20	Dr. Mustafa KURUL (Süleyman Demirel Üniversitesi) "Resimli Yazmalarda Nuh Tufanı"	14.10-14.20	Dr. İsmail KEKEÇ (Uşak Üniversitesi) "Tanpınar'ın Kaleminden 1924 Erzurum Depremi"
13.20-13.30	Murat ESRİNGÜ (Marmara Üniversitesi) "Afet Dönemlerinde Dezenformasyon ve Bilgi Yönetimi: Zorluklar ve Çözüm Stratejileri"	14.20-14.30	Ali Onur GÜNCEL (Çanakkale 18 Mart Üniversitesi) "Arama Kurtarma ve Müdahale Kapasitesi Bakımından 6 Şubat Depremlerinin Boyutu"
13.40-13.50	Zeynep ARAS (Marmara Üniversitesi) "Çocuklara Afetin Anlatılması: Afetler Hakkında Dijital Ortamda Yayınlanan Resimli Hikâveler"	14.30-14.40	Gözde ÇAĞLAR (İstanbul Aydın Üniversitesi) "Zorunlu Göç Nedeni Olarak Doğal Afetler ve Türkiye Örneği"
17.00	Akşam Yemeği (Kalem Vakfı Okulları)	17.00	Akşam Yemeği (Kalem Vakfı Okulları)

24 EKİM 2024 PERŞEMBE

İBRAHİM ÜZÜMCÜ KONFERANS SALONU VII. Oturum Oturum Başkanı : Prof. Dr. Okan YEŞİLOT		FEF KONFERANS SALONU VIII. Oturum Oturum Başkanı : Prof. Dr. Halûk Harun DUMAN	
09.00-09.15	Doç. Dr. İlker YİĞİT (Marmara Üniversitesi) "Osmanlı Tecrübesinin Peşinde: "Hareket-i Arz" [Deprem] Sonrasında Afeti Yönetmek"	09.00-09.15	Prof. Dr. Nadir İLHAN (Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi) "Divânü Lugâti't-Türk'te Afet ve Felaketlerle İlgili Kullanılan Kelimeler ve Kavram Alanları"
09.15-09.30	Dr. Selim GÜNGÖRÜRLER (Marmara Üniversitesi) "Yeniçağda Âfetler ve Osmanlı Sınır Savunması (1640-1740)"	09.15-09.30	Dr. M. Cem ÖZ (Sirt Üniversitesi) "Edebiyat-Tarih İlişisine Bir Örnek Olarak Edebi Eserlerde Salgın Hastalıkların İzini Sürmek: Tarihi Romanlarda Veba ve Kolera"
09.30-09.45	Dr. Emrah PELVANOĞLU (Yeditepe Üniversitesi) "Şarkıdan Mersiyeye: Namık Kemal ve "93 Harbi Faciası"nın Trajik Kipte Sahnelenmesi"	09.30-09.45	Dr. Tuğba ÖZKAN (İstanbul Arel Üniversitesi) "2000 Sonrası Türk Romanından Örneklerde Kurgusal Yapıyı Şekillendiren Unsur Olarak Deprem Teması"
09.45-10.00	Dr. Soner ATALAN (Marmara Üniversitesi) "1822 Tarihli Büyük Halep-Antakya Depremi Üzerine Yazılmış Ermeni Harfli Bir Zelzele Destanı"	09.45-10.00	İlke YILDIZ (Marmara Üniversitesi) "Âfetlerin Ritüel Bağlılık ve İnanç Üstündeki Etkilerine Dair Bir İnceleme: 1999 Marmara Depremi, İzmit Bayraktar Mahallesi Örneği"
10.00-10.20	Tartışma ve Sonuç	10.00-10.20	Tartışma ve Sonuç
10.20-10.30	Kahve Arası	10.20-10.30	Kahve Arası
İBRAHİM ÜZÜMCÜ KONFERANS SALONU IX. Oturum Oturum Başkanı : Prof. Dr. Hanife KONCU		FEF KONFERANS SALONU X. Oturum Oturum Başkanı : Prof. Dr. Mustafa BİLİCİ	
10.30-10.45	Prof. Dr. Mehmet AÇA (Marmara Üniversitesi) "Âfet Algısının Evrimi: Uyarı ve Ceza Odaklı Algıdan Doğa ve İnsan Odaklı Algıya"	10.30-10.45	Dr. Ayşe AKAN (Boğaziçi Üniversitesi) "Afet Sonrası Ortaya Çıkan Psikolojik Sıkıntılara Müdahalede Sıklıkla Kullanılan Üç Terapi Yönteminin Benzerlikleri, Farklılıkları ve Etkileri"
10.45-11.00	Doç. Dr. Nursel UYANIKER (Marmara Üniversitesi) "Apokaliptik Anlatılarda Kullanılan Sembol Dili ve Olağanüstü Varlıkların Afet Yönetimi Açısından İncelenmesi"	10.45-11.00	Dr. Petek AKMAN ÖZDEMİR (Fenerbahçe Üniversitesi) "6 Şubat 2023 Depremlerinin Psikolojik Etkileri ve Eğitim Yaşamı: Üniversite Öğrencilerinin Deneyimleri Üzerine Nitel Bir Araştırma"
11.00-11.15	Doç. Dr. Esra BİLGE SAVCI (İstanbul Üniversitesi) "Sözel Tarih Metni Olarak Tulumbacı Bahriye"	11.00-11.15	Mustafa Gökmen COŞGUN (Medeniyet Üniversitesi) "2020 İzmir Depremini Yaşamış Bireylerde Travma Sonrası Stres Bozukluğu Belirtileri ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki"
11.15-11.30	Dr. Evrim ULUSAN ÖZTÜRKMEN (Marmara Üniversitesi) "Ölümün Hatay Dili: 6 Şubat Depremi Sonrası Ritüeller"	11.15-11.30	Seda Nur CAYDI (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi) / Sedat BATMAZ (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi) / İlayda Etkin Güler Erdil (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi) / Rümeysa Demir (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi) "Depremle İlişkili Travma Semptomları ve Travma Sonrası Bilişlere Yönelik Kısa Süreli- Çevrimiçi Grup Psikoeğitiminin Etkinliği"
11.30-11.50	Tartışma ve Sonuç	11.30-11.50	Tartışma ve Sonuç
12.00-13.00	Öğle Yemeği (Selfiş Cafe)	12.00-13.00	Öğle Yemeği (Selfiş Cafe)

İBRAHİM ÜZÜMCÜ KONFERANS SALONU XI. Oturum		FEF KONFERANS SALONU XII. Oturum	
Oturum Başkanı : Prof. Dr. Sueda ÖZBENT		Oturum Başkanı : Prof. Dr. Nuri TINAZ	
13.30-13.45	Doç. Dr. Sevcan YILMAZ KUTLAY (Marmara Üniversitesi) / Ulhan ÖZALAN (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi) “Coğrafi Değişim ve Toplumsal Dönüşümlerde Çevirinin Rolü: Eski Uygurların Yerleşik Hayata Geçme Sürecindeki Çeviri Etkinliklerine Genel Bir Bakış”	13.30-13.45	Prof. Dr. Aşlı AKAY (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi) “Türkiye'nin Kalkınma Planlarında Afet ve İnsani Yardım Yönetimi: 2023 Maraş ve Hatay Depremleri Sonrası XII. Beş Yıllık Kalkınma Planı ile 1999 Marmara Depremleri Sonrası VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın Kıyaslamalı Analizi”
13.45-14.00	Doç. Dr. Deniz KURMEL (Marmara Üniversitesi) “Toplumterimbilimsel Bir İnceleme: Deprem ve Çocuk”	13.45-14.00	Assoc. Prof. Danuta CHMIELOWSKA (Varşova Üniversitesi) “Afet Durumlarında Uluslararası Yardımlaşma: Polonyalı İtfaiyecilerin Depremden Etkilenen Türkiye'ye Kurtarma Yardımı”
14.00-14.15	Dr. Cahit BAKIR (Marmara Üniversitesi) “Preservation of Nature in Patricia Grace's Fiction: The Māori's Biocentric View of Nature in the Wake of Natural Disasters”	14.00-14.15	Doç. Dr. Fatma Banu UÇAR (İstanbul Üniversitesi) / Doç. Dr. Nilüfer KİRAZ (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi) / Saadet GÜNER (KUMİD YK Başkanı) “Afetlerde Kültürel Mirasın Korunmasında Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü: KUMİD Örneği”
14.15-14.30	Dr. Halise GÜLMÜŞ SİRKINTI (Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi) “Çeviri Göstergebilimi Bakış Açısıyla 18. yy. İngiliz Seyahatnamelerinde Afet Söylemi: Osmanlı Devleti'nde Yangın ve Deprem”	14.15-14.30	Hasan Mert Demirsoy (Yıldız Teknik Üniversitesi) / Doç. Dr. Zeynep Görgüler (Yıldız Teknik Üniversitesi) “Post-Apokaliptik Bir Yeniden Yazım ve Çeviri Örneği: Akira ve Nükleer Savaşın Gölgesinde Bir Toplumun Yeniden İnşası”
14.30-14.50	Tartışma ve sonuç	14.30-14.50	Tartışma ve Sonuç
14.50-15.00	Kahve Arası	14.50-15.00	Kahve Arası

İBRAHİM ÜZÜMCÜ KONFERANS SALONU XIII. Oturum		FEF KONFERANS SALONU XIV. Oturum	
Oturum Başkanı : Prof. Dr. Berat BİRFİN BİR		Oturum Başkanı : Prof. Dr. Mehmet Ali ÇELİKEL	
15.00-15.15	Dr. Diele KOYLAN (Bağımsız Araştırmacı) “Kentın Bellek Mekanları Müzelerin Afetle Mücadelesinde Dijitalleşmenin Önemi”	15.00-15.15	Prof. Dr. Gülhanım ÜNSAL (Marmara Üniversitesi) “Diplomasi Dilinde Afetle İlgili Taziye Mektupları Üzerine Gözlemler”
15.15-15.30	Dr. Abdullah ÖZKAN (Marmara Üniversitesi) “Kelamda Kötülük Problemi ve Çözüm Önerileri”	15.15-15.30	Dr. Özhan SAĞLIK (Bursa Uludağ Üniversitesi) “Kurumların Afetlere Hazırlık Yeterliliği: Elektronik Belgelerin Güvenilirliği Açısından Bir İnceleme”
15.30-15.45	Haktan SERDAROĞLU (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi) / Furkan AYDIN (Ege Üniversitesi) “Türkiye'de Sosyal Bilimler Paradigmasından Afet Gerçeği: İnceleme ve Değerlendirme”	15.30-15.45	Mesut YAZICIOĞLU (Milli Eğitim Bakanlığı) “7.Sınıf Öğrencilerinin Olası İstanbul Depremi ile İlgili Görüşlerinin İncelenmesi (Bağcılar İlçesi Örneği)”
15.45-16.00	Dr. Taner Lüleci (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi) “Üniversitelerin Afetlerle İlgili Araştırma ve Uygulama Merkezleri ile Öğrenci Topluluk ve Kulüpleri: Tespitler ve Öneriler”	15.45-16.00	Tartışma ve Sonuç
16.00-16.20	Tartışma ve Sonuç		

25 EKİM 2024 CUMA

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Milli Saraylar Başkanlığı

DOLMABAĞÇE SARAYI II. ABDÜLHAMİD SALONU XV. Oturum

Oturum Başkanı : **Dr. Coşkun YILMAZ**

- 09.30-09.45 **Dr. Yasin YILDIZ** (Cumhurbaşkanlığı Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı)
“Afet Riskleri Yönetiminde Milli Saraylar Yaklaşımı”
- 09.45-10.00 **Prof. Dr. Abdülhamit TÜFEKÇİOĞLU** (Marmara Üniversitesi)/**Prof. Dr. İrfan YILDIZ** (Dicle Üniversitesi)
“6 Şubat Depreminde Diyarbakır’da Hasar Gören Camiler”
- 10.00-10.15 **Prof. Dr. Zeynep GÜL ÜNAL** (Yıldız Teknik Üniversitesi)
“Kültür Mirasına Yönelik Afet Risklerinin Yönetiminde Kesişen Kavramlar Konsepti ve Küresel Örnekler”
- 10.15-10.30 **Doç. Dr. Kemal ÖZKURT** (Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
“Afete Maruz Kalmış Eserlerin Epigrafiye Yansımaları”
- 10.30-10.50 **Tartışma ve Sonuç**

DOLMABAĞÇE SARAYI II. ABDÜLHAMİD SALONU Değerlendirme Oturumu

Oturum Başkanı : **Prof. Dr. Nalan TÜRKMEN**

- 11.00-11.15 **Prof. Dr. Nuriye GARİPAĞAOĞLU**
- 11.15-11.30 **Prof. Dr. Nalan TÜRKMEN**
- 11.30-11.45 **Dr. Ali KARACA**
- 11.45-12.30 **İkram**
- 14.00-16.30 **Dolmabahçe Sarayı Gezisi**
- 17.00 **Akşam Yemeği** (Dolmabahçe Saat Kule Kafeterya)

Nadir İLHAN Dîvânu Lugâti't-Türk'te Afet ve Felaketlerle İlgili Kullanılan Kelimeler ve Kavram Alanları	20
Deniz KURMEL Toplumterimbilimsel Bir İnceleme: Deprem ve Çocuk	21
Halise GÜLMÜŞ SİRKINTI Çeviri Göstergibilimi Bakış Açısıyla 18. yy. İngiliz Seyahatnamele- rinde Afet Söylemi: Osmanlı Devleti'nde Yangın ve Deprem.....	22
Gözde ÇAĞLAR Zorunlu Göç Nedeni Olarak Doğal Afetler ve Türkiye Örneği	23
Cahit BAKIR Preservation of Nature in Patricia Grace's Fiction: The Māori's Biocentric View of Nature in the Wake of Natural Disasters	24
Sinem ELKATİP HATİPOĞLU Yeni Bir Âfet Türü Olarak Yapay Zekâ	25
Muhammed Said POLAT XI. Yüzyıldan XIV. Yüzyıla Kadar Anadolu'daki Afetler Hakkında Bilgi Verenlerin Afetlere Yaklaşımları	26
İlker YİĞİT Osmanlı Tecrübesinin Peşinde: "Hareket-i Arz" [Deprem] Sonrasında Afeti Yönet- mek.....	27
Burcu ÖZCAN ERDAL 1954 Kapalıçarşı Yangını ve Onarım Faaliyetleri.....	28
Selim GÜNGÖRÜRLER Yeniçağda Âfetler ve Osmanlı Sınır Savunması (1640-1740).....	29
Aytül DURMAZ HUT 1894 Büyük İstanbul Depremi Hakkında Oscar Bey Rendelmann'ın Fran- sızca Bir Deprem Raporu: Çeviri Süreci ve Değerlendirme	30
Oğuz SATIR İngiliz Basınında 1894 Marmara Depremi.....	31
Ümit BULUT Çok Partili Dönemde Türkiye'de Depremler (1950-1983)	32
Handan UTAŞ İstanbul'da Yangın Afeti (1923-1950).....	33
Ali Onur GÜNÇEL Arama Kurtarma ve Müdahale Kapasitesi Bakımından 6 Şubat Depremle- rinin Boyutu.....	34
Fatma Banu UÇAR, Nilüfer KİRAZ, Saadet GÜNER Afetlerde Kültürel Mirasın Korunmasın- da Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü: KUMİD Örneği	35

Aslı AKAY Türkiye'nin Kalkınma Planlarında Afet ve İnsani Yardım Yönetimi: 2023 Maraş ve Hatay Depremleri Sonrası XII. Beş Yıllık Kalkınma Planı ile 1999 Marmara Depremleri Sonrası VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın Kıyaslamalı Analizi	36
Nihal ÖZDEMİR Afet Bölgelerinde Bilimsel Etkinliklerin Gücü: TÜBİTAK 'Afet Bölgesi- Bilim Her Yerde' Çağrısının Uygulanmasıyla Elde Edilen İyileştirici Sonuçlar.....	37
Mehmet AÇA Âfet Algısının Evrimi: Uyarı ve Ceza Odaklı Algıdan Doğa ve İnsan Odaklı Algıya.....	38
Nursel UYANIKER Apokaliptik Anlatılarda Kullanılan Sembol Dili ve Olağanüstü Varlıkların Âfet Yönetimi Açısından İncelenmesi	39
Esra BİLGE SAVCI Sözel Tarih Metni Olarak Tulumbacı Bahriye	40
Tuğba ÖZKAN 2000 Sonrası Türk Romanından Örneklerde Kurgusal Yapıyı Şekillendiren Unsur Olarak Deprem Teması.....	41
İsmail KEKEÇ Tanpınar'ın Kaleminden 1924 Erzurum Depremi.....	42
M. Cem ÖZ Edebiyat-Tarih İlişkinine Bir Örnek Olarak Edebî Eserlerde Salgın Hastalıkların İzini Sürmek: Tarihî Romanlarda Veba ve Kolera	43
Emrah PELVANOĞLU Şarkıdan Mersiyeye: Namık Kemal ve "93 Harbi Faciası"nın Trajik Kipte Sahnelenmesi.....	44
Evrin ULUSAN ÖZTÜRKMEN Ölümün Hatay Dili: 6 Şubat Depremi Sonrası Ritüeller.....	45
Hasan Mert DEMİRSOY, Zeynep GÖRGÜLER Post-Apokaliptik Bir Yeniden Yazım ve Çeviri Örneği: Akira ve Nükleer Savaşın Gölgesinde Bir Toplumun Yeniden İnşası	46
Mustafa KURUL Resimli Yazmalarda Nuh Tufanı	47
Abdullah ÖZKAN Kelamda Kötülük Problemi ve Çözüm Önerileri	48
İlke YILDIZ Âfetlerin Ritüel Bağlılık ve İnanç Üstündeki Etkilerine Dair Bir İnceleme: 1999 Marmara Depremi, İzmit Bayraktar Mahallesi Örneği.....	49
Soner ATALAN 1822 Tarihli Büyük Halep-Antakya Depremi Üzerine Yazılmış Ermeni Harfli Türkçe Bir Zelzele Destanı	50

Zeynep ARAS Çocuklara Afetin Anlatılması: Afetler Hakkında Dijital Ortamda Yayımlanan Resimli Hikâyeler	51
Yasin YILDIZ Afet Riskleri Yönetiminde Milli Saraylar Yaklaşımı	52
Nurdan KARASU GÖKÇE Sanatın Gözüyle Afet: Toplum Üzerindeki Etkiler ve Toplumsal Duyarlılık	53
Zeynep GÜL ÜNAL Kültür Mirasına Yönelik Afet Risklerinin Yönetiminde Kesişen Kavramlar Konsepti ve Küresel Örnekler	54
Abdülhamit TÜFEKÇİOĞLU, İrfan YILDIZ 6 Şubat Depreminde Diyarbakır'da Hasar Gören Camiler	55
Kemal ÖZKURT Afete Maruz Kalmış Eserlerin Epigrafiye Yansımaları	56
Ayşe AKAN Afet Sonrası Ortaya Çıkan Psikolojik Sıkıntılara Müdahalede Sıklıkla Kullanılan Üç Terapi Yönteminin Benzerlikleri, Farklılıkları ve Etkililiği	57
Petek AKMAN ÖZDEMİR 6 Şubat 2023 Depremlerinin Psikolojik Etkileri ve Eğitim Yaşamı: Üniversite Öğrencilerinin Deneyimleri Üzerine Nitel Bir Araştırma	58
Mustafa Gökmen ÇOŞGUN 2020 İzmir Depremini Yaşamış Bireylerde Travma Sonrası Stres Bozukluğu Belirtileri ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki	59
Sedanur CAYDI, Sedat BATMAZ, İlayda Etkin GÜLER ERDİL, Rümeyza DEMİR Depremle İlişkili Travma Semptomları ve Travma Sonrası Bilişlere Yönelik Kısa Süreli- Çevrimiçi Grup Psikoeğitiminin Etkinliği	60
Haktan SERDAROĞLU, Ege Mert GÜLDEREN Afet&Sosyal Medya: Deprem- Duygu- Değişim	61
Erdal YILMAZ Özne Merkezli Düşüncenin Doğal Afetlerdeki Rolünün Tespiti, Eleştirisi ve Alternatif Bir Etik Bakışın İmkânı	62
Gülhanım ÜNSAL Diploması Dilinde Afetle İlgili Taziye Mektupları Üzerine Gözlemler	63

Sevcan YILMAZ KUTLAY, Uluhan ÖZALAN Coğrafi Değişim ve Toplumsal Dönüşümlerde Çevirinin Rolü: Eski Uygurların Yerleşik Hayata Geçme Sürecindeki Çeviri Etkinliklerine Genel Bir Bakış	64
Mesut YAZICIOĞLU 7.Sınıf Öğrencilerinin Olası İstanbul Depremi ile İlgili Görüşlerinin İncelenmesi (Bağcılar İlçesi Örneği).....	65
Haktan SERDAROĞLU, Furkan AYDIN Türkiye’de Sosyal Bilimler Paradigmasından Afet Gerçeği: İnceleme ve Değerlendirme	66
Nuriye GARİPAĞAOĞLU Türkiye’de Hava Kirliliğinin Sınır Değerlere Göre Dağılışı Analizi. 67	
S.Murat UZUN Yalova Şehrinde 3 Farklı Akarsu Havzası Kapsamında 1D Taşkın Modellemesi.....	68
Hüseyin Melih ÖZDEMİR, Sebahattin ÇALPALA 6 Şubat 2023 Pazarcık-Elbistan Depremlerinin Malatya Şehrinde Yapı Stoğu ve Nüfus Hareketlerine Etkisi	69
Ulaş İbrahim GÜNGÜL, Mustafa AKA Sosyal Bir Afet Olan Orman Yangınlarının Yabanıl Yaşam Üzerine Yıkıcı Etkisi: Kütahya- Domaniç-Çukurca Yangını Örneği.....	70
Murat ESRİNGÜ Afet Dönemlerinde Dezenformasyon ve Bilgi Yönetimi: Zorluklar ve Çözüm Stratejileri.....	71
M. Emin GEDİKLİ Felaket Kurtarma (Disaster Recovery) Merkezlerinin Afet Durumları İçin Yönetimi: Temel Kıstasların ve Bileşenlerin Analizi	72
Özhan SAĞLIK Kurumların Afetlere Hazırlık Yeterliliği: Elektronik Belgelerin Güvenilirliği Açısından Bir İnceleme.....	73

Dîvânu Lugâti't-Türk'te Afet ve Felaketlerle İlgili Kullanılan Kelimeler ve Kavram Alanları

Nadir İLHAN¹

Öz

Dîvânu Lugâti't-Türk, Türk tarihinin en önemli metinlerinden biri olup Kaşgarlı Mahmud'un kendi döneminde ulaşılabildiği Türk coğrafyasında kullanılan kelimeleri topladığı şaheserdir. Eser, eskicil ögeler yanında bugün de kullandığımız Türkçe kökenli kelimelerin fonetik değişimlere uğrayanların nasıl bir değişim ve gelişme gösterdiğini takip edebilmemiz için oldukça önemli bir dil malzemesini de arındırmaktadır.

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük'te "isim Çeşitli doğa olaylarının sebep olduğu yıkım:" şeklinde anlamı verilen afet kelimesi insanın oluşumuna engel olamadığı ve insanlar için büyük olumsuzluklar meydana getiren 'deprem, sel, yangın, toprak kayması, don, kuraklık vb.' doğa olaylarıdır.

Kaşgarlı Mahmud'un yaşadığı çağda, ulaşabildiği Türk coğrafyasından derlediği Türk'ün dil dünyasının söz varlığını, kelime hazinesini toplayan şaheseri Dîvânu Lugâti't Türk'ünde, Türk milletinin ortak kültürünü, dünyaya bakışını ve sosyal hayatının izlerini takip edebilmekteyiz. Eserde ortak kültür ve sosyal hayatın yansımaları olarak o dönemin Türk dünyasında kullanılan söz varlığını görebilmekteyiz.

Dîvânu Lugâti't-Türk'te yer alıp da yazı dilimize ulaşmayan bir kısım kelimelerin eş anlamlılarının kullanım yaygınlığının artmasıyla unutuldukları görülürken, kullanımdan düşen kelimelerin bir kısmının da yerine Arapça Farsça isimler ile Arapça veya Farsçadan alınan kelimelerin, Türkçe bir yardımcı fiille (birleşik fiil yapısında) kullanılanlarının geçtiği görülmüştür: "akın: sel, kelniz sel, çugurdan sel yarığı, uçurum, munduz akın ansızın gelen sel; yutuk: afetten yanmak, yu.t hayvanları ve çiftlik hayvanlarını kışm soğuk ile öldüren afet, yutık- (hayvanlar) kardan ve soğuktan ölmek, afetten kırılmak; ört yangın; toi) donmuş olan herhangi bir şey, butut-: ölesiye dona yakalanmak; basın- (birini) zayıf görüp ezmek, iw-. acele etmek, ökün-: pişman olmak, hayıflanmak.

Dîvânu Lugâti't-Türk ile ilgili yapılan çalışmalar üzerine A. Mevhibe Coşar ve Bahadır Güneş'in hazırlamış oldukları ve Türkiyat Mecmuasında yayımlanan iki çalışmada 160 makale ile 181 bildirinin bibliyografik künyeleri ve kısa açıklamalarıyla yer almıştır. Bu makale ve bildirimlerde afet ve onun ile ilgili kavramlara yer veren bir çalışma olmadığı için eser bu yönden değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Dîvânu Lugâti't-Türk, afet, sel, yangın, deprem.

¹ Prof. Dr., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Dili Anabilim Dalı, nadirilhan@ahievran.edu.tr

Toplumterimbilimsel Bir İnceleme: Deprem ve Çocuk

Deniz KURMEL¹

Öz

Deprem kuşağında yer alan ve belirli aralıklarla çeşitli deprem deneyimleri yaşayan Türkiye’de depreme yönelik farkındalık yaratmak ve bilinç kazandırmak amacıyla bir dizi çalışma yürütülmektedir. Deprem riskine karşı alınması gereken önlemler öncelikli olarak teknik uzmanlığa indirgenebilmekte, depremler genellikle istatistiklerin odak noktasında yer almakta ve yıkıcı etkilerinin toplumsal sonuçlarına daha az dikkat edilebilmektedir. Bir şehir veya bölgeyi tehdit eden depremin etkilerinin herkes için aynı olacağı varsayımı yapılarak, herkese yönelik genelleyici bir bakış açısı benimsenebilmektedir. Deprem çalışmalarında ağırlıklı olarak benimsenen bu genelleyici bakış açısının yanı sıra, çocuklara yönelik özel bazı çalışmalar da yürütülmektedir.

Bu bildiri de, deprem konusunda farkındalık yaratmak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı’nın, Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü’nün ve Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı’nın (AFAD) çocuklara yönelik olarak ürettiği içerikler toplumterimbilimsel (fr. socioterminologie) bir bakış açısıyla yapılacak söylem çözümlemesiyle değerlendirilecektir. Bu bağlamda, adı geçen kurumların çocuklar için ürettiği farklı formatları içeriklerde (kılavuz, kitap, kitapçık, video vb.) depreme yönelik bilgilerin ve terimlerin çocuklara nasıl aktarıldığı konusu toplumterimbilimin ele aldığı konulardan bilimsel sadeleştirme/yaygınlaştırma (fr. vulgarisation scientifique) perspektifinden ele alınacaktır. İncelenen içeriklerde, bir uzmanlık alanı olarak depremin ve depremlerle ilişkili terimlerin anlatımının sadeleştirilmesinde benimsenen stratejilerin izleri sürülmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Deprem, Toplumterimbilim, Terim, Çocuk, Bilimsel sadeleştirme.

¹ Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık Anabilim Dalı, deniz.kurmel@marmara.edu.tr

Çeviri Göstergibilimi Bakış Açısıyla 18. yy. İngiliz Seyahatnamelerinde Afet Söylemi: Osmanlı Devleti'nde Yangın ve Deprem

Halise GÜLMÜŞ SİRKINTI¹

Öz

Seyahat edilen yeni yerlerin kültürü, coğrafyası ve sosyal yaşantısı hakkında birinci elden tanıklıkları zaman zaman kurgusal unsurlarla ve kişisel yargılarla harmanlayarak sunan seyahatnameler, disiplinler arası çalışmalar için zengin veriler sunmaktadır. Çeviri göstergibilimi odağında gerçekleştirilen bu çalışma, 18. yüzyılda çeşitli amaçlarla Osmanlı topraklarında bulunmuş İngiliz yazarların kaleme aldıkları seyahatnamelerde, Osmanlı Devleti'nde gerçekleşen afetlere yönelik söylemleri saptamayı ve betimleyici bir yaklaşımla incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın bütüncesini deprem ve yangın afetleri üzerine söylemler içerdiklerinden 18. yy. İngiliz seyahatnamelerinden Lady Mary Wortley Montagu'nun (1763) *Turkish Embassy Letters*, Elizabeth Craven'in (1789) *A Journey through the Crimea to Constantinople*, James Dallaway'in (1797) *Constantinople: Ancient and Modern with Excursions to the Shores and Islands of the Archipelago and to the Troad* başlıklı eserleri oluşturmaktadır. Türk kültürü, gündelik hayat ve coğrafyaya yönelik unsurların İngiliz okurla paylaşıldığı üç seyahatnamenin oluşturuldukları dil bağlamı ile yansıttıkları dil ve kültür bağlamının birbirinden farklı olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda bu çalışmada bahsi geçen üç seyahatname, özünde zihinsel bir çeviri işlemi barındıran ürünlere işaret eden "özde çeviri" (Öztürk Kasar, 2012) kavramı çerçevesinde bir çeviri ürün gibi ele alınmakta, farklı amaçlarla Osmanlı Devleti'ne seyahat edip burada bir süre yaşama imkânı bulan üç seyyahın deprem ve yangınlar konusunda ürettikleri söylemler karşılaştırmalı olarak okunmaktadır. İnceleme sonucunda, üç seyahatnamede de özellikle İstanbul'daki yangınların sıklığının vurgulandığı ancak yangınların çıkış nedeni olarak seyyahların kendi tanık oldukları yangınlar doğrultusunda farklı noktaları işaret ettikleri gözlemlenmiştir. Seyyahların yangın afetine yönelik söylemlerinde o dönem kullanılan geleneksel ısınma yöntemleri, bina inşa malzemeleri, sosyal ilişkiler ve batıl inançlar gibi konulara değindiği Türklerin yaşantısına yönelik detayları adeta bir çevirmen rolü üstlenerek İngiliz okura aktarmayı amaçladıkları saptanmıştır. Diğer yandan, yazarların afet söylemlerinde dahi siyasi içerikli kişisel görüş ve çıkarımlara yer vermekten geri durmadıkları göze çarpmaktadır. Seyyahlar bölgenin bir deprem bölgesi olduğunu vurgulama ihtiyacı hissetseler de birinci elden Osmanlı topraklarında büyük depremlerden birine tanıklık etmedikleri için bu konudaki söylemlerini detaylandırmadıkları gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İngiliz seyahatnameleri, çeviri göstergibilimi, özde çeviri, afet söylemi.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Anabilim Dalı, halisegulmus@gmail.com

Zorunlu Göç Nedeni Olarak Doğal Afetler ve Türkiye Örneği

Gözde ÇAĞLAR¹

Öz

Göç, insanlık tarihinin başlangıcına kadar uzanan eski bir olgudur. Topluluklar arasındaki göçün artması uluslararası ilişkilerde göç konusunun önemini artırmıştır. Göçün çeşitli sebepleri vardır: savaşlar, çatışma ortamları gibi siyasi nedenler, işsizlik, doğal afetler, yoksulluk, şiddet olayları, salgın hastalıklar gibi ekonomik ve sosyal faktörler bunlardan bazılarıdır. Göç, daha iyi bir yaşam arayışıyla gerçekleşebilir ve toplumun birçok dinamiğini etkileyebilir. Türkiye, coğrafi konumu gereği tarih boyunca çeşitli sebeplerle göçmenlere ev sahipliği yapmıştır. Bu göçler genellikle ekonomik sebeplerle ilişkilendirilse de doğal afetler gibi zorunlu nedenlerle de gerçekleşmiştir.

Bu çalışma, doğal afetlerin neden olduğu zorunlu göçü ele almakta ve Türkiye’de 6 Şubat 2023 depremine odaklanmaktadır. Deprem sonrasında güvenli olmayan bölgelerden çevre illere zorunlu iç göç olmuştur. Çalışma, doğal afetin yol açtığı hasarları, bu durumdan kaynaklanan barınma, işsizlik, beslenme gibi ekonomik ve sosyal sorunları inceleyerek yaşanan felaketin zorunlu göç kapsamında ele alınmasını amaçlamaktadır. Çalışmada, depremin etkileri, neden olduğu zorunlu göç, ve bu afet sonrasında uygulanan politikalar doküman analizi yöntemiyle incelenmiştir. Doküman analizi, göç edilen bölgelerde nüfus artışı, istihdam sorunları gibi göç kaynaklı sorunların yaşandığını ortaya koymuştur. Depremlerin en belirgin etkilerinden biri de ekonomik alanda görülmüştür. Deprem bölgelerinde işsizlik artmış, istihdam oranları düşmüştür. Göç alan bölgelerde nüfus artarken, göç veren bölgelerde azalmıştır. Benzer şekilde, konut ihtiyacında göç alan ve veren bölgelerde artış gözlenmiş, bu da konut fiyatlarının yükselmesine neden olmuştur. Bu nedenle, hem göç edilen hem de göç alan bölgelerde toplumsal düzenin yeniden sağlanması için çeşitli önlemler alınmalıdır. Kalkınma projelerinin yeniden planlanması, eğitim faaliyetlerinin restore edilmesi, psikolojik destek sağlanması, sosyal uyum politikalarının uygulanması, sağlık ve güvenlik tedbirlerinin alınması önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Zorunlu Göç, Doğal Afetler, Deprem.

¹ Arş. Gör., İstanbul Aydın Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, gcaglar@aydin.edu.tr

**Preservation of Nature in Patricia Grace's Fiction:
The Māori's Biocentric View of Nature in the Wake of Natural Disasters**

Cahit BAKIR¹

Öz

This study examines the preservation of nature in Patricia Grace's fiction, emphasizing the biocentric viewpoint of the Māori, New Zealand's indigenous people, particularly in relation to natural disasters. As a renowned Māori writer, Patricia Grace offers a distinctive perspective on nature grounded in Māori traditions and beliefs that emphasize the interconnectedness of all things, both living and non-living. This study investigates how Grace's works reflect the Māori understanding of the interconnection between humans and the natural world, emphasizing the respect and reverence for nature that is central to Māori culture. The analysis explores various novels and short stories by Grace, highlighting how her characters represent the Māori identity which is closely linked to their land and reinforces the need to conserve and maintain the environment. These principles are juxtaposed with the challenges posed by ecological crises, offering an insightful analysis on the resilience and adaptation of indigenous knowledge systems in responding to natural disasters. Through a detailed analysis of selected texts, the paper illustrates how the Māori biocentric worldview, which sees humans as part of the natural ecosystem rather than separate from it, might be presented as a vital perspective in contemporary environmental discourse, especially considering the ongoing global climate change and frequent natural disasters. By situating Grace's fiction within broader environmental and cultural studies, this study emphasizes the significance of indigenous viewpoints in addressing modern ecological issues, asserting that the Māori approach to nature, as portrayed in Grace's work, provides valuable insights into sustainability, resilience, and living in harmony with the Earth.

Key words: biocentric, environmental discourse, natural disasters, Māori.

¹ Öğr. Gör. Dr., Marmara Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, cahit.bakir@marmara.edu.tr

Yeni Bir Âfet Türü Olarak Yapay Zekâ

Sinem ELKATİP HATİPOĞLU¹

Öz

İnsan kaynaklı âfetler arasında günümüzde yeni bir âfet türünün ortaya çıkmasının eşiğinde olduğumuz söylenebilmiz. Öngörülmemiş bir hızla ilerleyen yapay zekâ çalışmalarının insan ırkı üzerinde olası olumsuz etkileri artık sadece bilim kurgu senaryosu olmaktan çıkmıştır. Alanın önde gelenleri gelecekte yapay zekânın insan neslinin tükenmesine sebep verme olasılığına karşı uyarılarda bulunmaktadır. Bu da yapay zekâyı bir âfet türü adayı kılmaktadır. Yapay zekânın ne tür bir âfet olabileceği ve nasıl bu âfet türüne evrilebileceği üzerine düşünmek bu oluşumun bir âfete dönüşmesini engelleyebilir. Bu da diğer âfet türlerinde sahip olmadığımız büyük bir avantajdır.

Felsefe günümüzde karşılaştığımız toplumsal ve teknolojik sorunları da doğru bir şekilde ele almak için kuramsal bir alt yapı sunmayı hedefleyen bir disiplin olduğundan yapay zekânın felsefede nasıl ele alındığına bakmak değerlidir. Gerek teknoloji devleri gerek devlet adamları yapay zekânın güvenli kullanımına dikkat çekmekle birlikte felsefede yapılan çalışmalar daha çok etik çerçevesinde gerçekleşmiş ve yapay zekânın ahlâki fail olma potansiyeli ve yapay zekâ hakları üzerinde durulmuştur. Yapay zekâ çalışmalarının durdurulması gerektiğini savunan tek tük çalışmalar ise yapay zekâyı bizi yok edebilecek bir oluşum olarak yaklaştıklarından değil, aksine gelişmiş yapay zekânın bilinç becerisi kazanabileceğinden, bunun sonucu olarak insanlar gibi acı çekebileceklerinden ötürü çalışmaların engellenmesi gerektiğini savunur. Yani amaç evrene acı çekme potansiyeline sahip bir türün daha eklenmesini engellemektir. Bu soylu bir yaklaşım olmakla birlikte fazla naif olduğunu iddia etmek de mümkündür.

Benim amacım bu naif yaklaşımdan uzaklaşıp yapay zekânın ontolojisi üzerinden gelecekte insan nesline neden ve nasıl bir tehdit oluşturacağı üzerinde durmaktır. Bilinç yetisi yapay zekânın ontolojisini değiştirecek türde bir özelliktir ama kanımca bu özelliğin yapay zekânın âfet türüne evrilmesinde bir etkisi olmayacaktır. Aksine bilinç özelliği yapay zekânın insanları gözden çıkarılabilecek varlıklar olarak görmesini belki engelleyebilir. Bu tahminler doğrusya ve yapay zekâ çalışmalarına verilecek yön üzerinde etkisi olacaksa bizi bekleyen bir âfetin önüne geçebiliriz. Şu an geline nokta yapay zekânın becerilerini geliştirecek bilimsel çalışmalara ara verip ontolojisini anlama yönünde kavramsal çalışmalara odaklanmakta fayda vardır. Her ne kadar bilim genelde bu şekilde ara vererek ilerlemese de bu sefer temkinli davranmanın gerekliliğini fark edeceğimiz bir yakın gelecek için ümit besleyebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, âfet, bilinç.

¹ Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Felsefe Bölümü, sinem.hatipoglu@marmara.edu.tr

XI. Yüzyıldan XIV. Yüzyıla Kadar Anadolu'daki Afetler Hakkında Bilgi Verenlerin Afetlere Yaklaşımları

Muhammed Said POLAT¹

Öz

Konunun amacı XI. yüzyıldan XIV. yüzyıla kadar Anadolu'daki afetlere hakkında bilgi verenlerin afetlere yaklaşımını tespit etmeye çalışmaktır. Kapsamı belirtildiği gibi XI. yüzyıldan XIV. yüzyıla kadar Anadolu'daki afetler hakkında bilgi verenlerin yaklaşımını tespitle sınırlandırılmıştır. Yöntem olarak söz konusu dönem ve bölgedeki afetler hakkındaki nakiller incelenip bu afetlere yaklaşım biçimlerini yansıtan iyi örneklerden hareketle yaklaşım biçimleri tespiti yapılacaktır. Söz konusu dönem ve bölgeye ait afetler hakkındaki her türlü rivayet kaynak olarak değerlendirilecektir. Resmi vesikalar, vakayinameler ve edebi eserler kaynak olarak kullanılacaktır.

Söz konusu dönem ve bölgede afetler hakkında bilgi verenlerin afetlere yaklaşımı rasyonel mi yoksa duygusal mı bu açılardan da değerlendirmeye tabi tutulacaktır. Tam bir istatistiki çalışma olmasa da yine de farklı afetlere ilişkin birçok nakiller istatistiki olarak değerlendirmeye tabi tutulacaktır. Sonuç olarak söz konusu dönemde ve bölgedeki afetler hakkında bilgi verenlerin afetlere yaklaşımları tespit edilmiş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Afetler, Anadolu, Tarihyazımı, Hristiyan tarihçiler, Müslüman tarihçiler.

¹ Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, Tarih Bölümü, Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalı, spolat@marmara.edu.tr

Osmanlı Tecrübesinin Peşinde: “Hareket-i Arz” [Deprem] Sonrasında Afeti Yönetmek

İlker YİĞİT¹

Öz

Yaşadığımız bu topraklarda günümüzde olduğu gibi geçmişte de gerek atmosfer ve gerekse yer kökenli farklı afetler yaşanmıştır. Afetler içinde hızlıca gelişen, tahrip gücü en yüksek olan önemli boyutlarda can ve mal kaybına yol açanlar içinde depremler yer alır. Yaşadığımız coğrafyanın kaçınılmaz bir gerçekliği olan deprem olayları karşısında öncesi, sırası ve sonrasında yapılması gerekenler afet yönetimine girmekte ve günümüzde çeşitli bakış açıları ile konuya yaklaşılarak planlamalar yapılmaya gayret edilmektedir. İçinde yaşadığımız zaman diliminde afet yönetiminin yanı sıra geçmiş dönemlerdeki deneyime ve uygulamalara bakmak, afetler karşısındaki hafızanın ortaya konulması, üzerine düşünülmesi ve günümüze ulaşan boyutlarının izinin sürülmesi önem arz etmektedir. İşte tam bu noktada eldeki çalışmanın konusu Osmanlı dönemi deprem afetleri sonrasında merkezi idarenin ve yerel yönetimlerin afet karşısındaki tutumları, aldıkları tedbirler, gerçekleştirilen uygulamalar ile afetin yaralarının ne şekilde sarılmaya çalışıldığı, normal hayat sürecinin yeniden başlaması amacıyla nelerin yapıldığı şeklinde netleşmektedir. Çalışma kapsamında daha önce Osmanlı dönemine ilişkin yapılmış deprem çalışmalarından seçilen örneklerden hareketle deprem afetinin yönetim süreci ele alınacaktır. Böylece geçmiş deneyimleri araştırmak deprem tarihini ile yönetimini doğru anlamamızı sağlamakla birlikte hepsinden önemlisi bugüne dair ne tür uzantılarının olduğu veya olabileceği ortaya konulabilecektir.

Anahtar Kelimeler: afet, deprem, afet yönetimi, Osmanlı, doğal afet.

¹ Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Coğrafya Bölümü, ilker.yigit@marmara.edu.tr

1954 Kapalıçarşı Yangını ve Onarım Faaliyetleri

Burcu ÖZCAN ERDAL¹

Öz

Yapımına Fatih Sultan Mehmed döneminde İstanbul’da başlanan Kapalıçarşı, tarihi boyunca depremler ve yangınlar gibi birçok afetten etkilenmiştir. Bu afetlerin en büyüklerinden biri 26 Kasım 1954 günü başlayan ve günlerce söndürülemeyen çarşı tarihinin en büyük yangınıdır. Çarşının yaklaşık üçte ikisinin yok olduğu bu yangından tüm esnaf etkilenmiş ve çarşı kullanılamaz duruma gelmiştir. İstanbul itfaiyesinin büyük çabalarıyla yaklaşık yirmi sekiz günde söndürülebilen bu yangın çevredeki evlere de sıçramıştır. Yangının söndürülmesinin ardından yangının çıkış sebepleri araştırılmış, Kapalıçarşı’nın uğradığı hasar dönemin hükümetince hızlıca tespit edilerek onarım ve yenileme faaliyetlerine girilmiştir.

Bu çalışmada 1954 Kapalıçarşı Yangını, Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi’nden edinilen belgeler, dönemin süreli yayınlarında yangınla ilgili çıkan haberler, devlet kurumları tarafından hazırlanan raporlar, fotoğraf arşivleri, TBMM’de yapılan görüşmeler başta olmak üzere çeşitli araştırma ve inceleme eserlerinden yararlanılarak kaleme alınacaktır.

Çalışmanın amacı yangının çıkış sebeplerine ve söndürülmesi için yapılan çalışmalara ışık tutmak, yangın sonrası gerçekleştirilen tamirat ve tadilat faaliyetlerine dair kamuoyu görüş ve tartışmalarını tespit etmektir. Ayrıca yangının Kapalıçarşı esnafı ve bölge ticareti üzerindeki etkileri de incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Kapalıçarşı, Yangın, 1954, Cumhuriyet Dönemi, Afet.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi, Tarih Bölümü, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Anabilim Dalı, burcu.ozcan@marmara.edu.tr

Yeniçağda Âfetler ve Osmanlı Sınır Savunması (1640-1740)

Selim GÜNGÖRÜRLER¹

Öz

Bu bildiri yıldırım, yangın, su taşkınları ve depremin Osmanlı sınır savunmasında doğurduğu güçlükleri incelemektedir. Afetler karşısında alınan önlemler tespit edilerek, felaketzede olup işlerliğini yitiren garnizon, müstahkem mevki ve karargahları devletin nasıl ikame ettiği tartışılmaktadır. Savaş sırasında isabet eden afetlerin güç dengesini altüst edebilmesi, barış sırasında vuku bulanların ise güvenli bir sınır boyunu seferberlik bölgesi hâline getirişi vakalar üzerinden ele alınmaktadır. Çalışmanın yöntemi arşiv araştırması ve tarihî kaynak taramasıdır. Kullanılan kaynaklar Osmanlı mühimme defterleri, vekayinâmeler ve taşra kronikleridir. Günümüzde bile savuşturulması zor olan ve önlemlerin ancak belli bir ölçüde işe yaradığı âfetlerin modern teknolojinin bulunmadığı yüzyıllarda devletin seferberlik kapasitesini ve seferber edebildiği gücün verimini ansızın düşürerek ülkelerin kaderine nasıl etki edebileceği bu bildirinin başlıca çıktıları arasındadır. Sözkonusu bulgular son yıllarda tartışılan muhtemel bir büyük âfet sonrası oluşabilecek millî savunma risklerine de tarih penceresinden ışık tutmaktadır.

Sunulan vakalar yeniçağda Osmanlı afet yönetiminin serhat bölgesine özgü şartlarını ortaya koyar. Sınır garnizonlarının barış zamanında da sürdürdüğü bekçi-gözcü düzeni, özellikle su afetlerinde, en yıkıcı felaketlerde dahi, kaledeki devlet teşkilatına kısıtlı ancak hayati bir tedbir imkanı ve hamle kabiliyeti sağlamıştır. Gene serhat eyaletlerindeki bu garnizon düzeninin bir sonucu olarak, askeri mühendisliğin sunduğu olanaklar afet yönetimine somut bir katkıda bulunmuştur. Böyle bir avantaj, garnizon ve kalelerin dışında, arazide ilerleyen ve mimarından ustasına uzman bir işgücü barındıran Ordu-yı Hümayun’un tesadüf ettiği afetler için de geçerlidir. Günümüzde olduğu gibi yeniçağda da, sivil taşra teşkilatını çökertecek boyuttaki felaketlerde, ordu karargahları ve donanımlı garnizonlar, teknik kadroları ve seferber insan güçleri sayesinde afete karşı devletin elindeki en etkili güç olmuşlardır. Bunun içindir ki Osmanlı Devleti, serhatteki muhtemel afetlere karşı aldığı önlemlerde garnizon hisarındaki askerin ve istihkamın güvenliğini önceliklemiştir.

Anahtar Kelimeler: yıldırım, taşkın, Osmanlı, kale, sınır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi, Tarih Bölümü, Yeniçağ Tarihi Anabilim Dalı, selim.gungorurler@marmara.edu.tr

1894 Büyük İstanbul Depremi Hakkında Oscar Bey Rendelmann’ın Fransızca Bir Deprem Raporu: Çeviri Süreci ve Değerlendirme

Aytül DURMAZ HUT¹

Öz

Tarih boyunca İstanbul’da çok sayıda deprem meydana geldiği bilinmektedir. Coğrafi konumu itibarıyla İstanbul’un Kuzey Anadolu Fay Hattı diye adlandırılan fayın çok yakınında bulunması, tarih boyunca çeşitli büyüklükteki depremlere konu olmasını beraberinde getirmiştir. Bu depremlerde yaşam alanları dışında özellikle tarihi mekanlar olarak sarayların, camilerin de büyük zarar gördüğü belirtilmektedir. Söz konusu bu depremler sosyal, ekonomik sonuçlar doğurmaktadır. Tarihsel süreçte İstanbul’da meydana gelen çok sayıda depremin olduğu bilinmekle birlikte bunlardan en fazla yıkıma sebep olanlardan birisinin Osmanlı Dönemi’nde meydana gelen “1894 İstanbul Depremi” olduğu söylenebilir. Bu depreme dair zengin bir Türkçe literatür mevcuttur. Bu depremin özellikle devrin yabancı ülkelerinde nasıl tanıtıldığı ve ne şekilde yankı bulduğu oluşan bu literatüre katkı sunması bakımından kayda değerdir. Hazırladığımız bu çalışmanın temelini, 1894 depremini Fransız kamuoyuna tanıtmaya amacıyla Temmuz 1894’te Nilson Yayınevi tarafından Paris’te yayımlanan Oscar bey Rendelmann’ın kaleme aldığı *Le Tremblement de Terre de Constantinople [Juillet 1894]* başlıklı deprem raporu oluşturmaktadır. Rendelmann tarafından hazırlanan bu rapor/risale, muhtemelen kendisinin İstanbul’da bulunduğu dönemde deprem gözlemlerini ve bu konuda okuyup duyduklarını içermesi açısından önem taşımaktadır. Fransızca yayımlanan bu raporun Türkçe tam metin çevirisine rastlanmamıştır. Bu çalışmanın amacı, 1894 İstanbul Depremi’yle ilgili Fransızca bir raporun çevirisini gerçekleştirmek, bu çeviri sürecini çeviribilim kavramları ışığında tasvir etmek ve nihayetinde afetler tarihi literatürüne kazandırmaktır. Bu bağlamda ilgili metnin çevirisi gerçekleştirilecek sonrasında ise çeviri süreci; çeviri kararları, kültürel kavramların çevirisinde karşılaşılan zorluklar ve afet terminolojisi bağlamında tasvir edilecektir. Bu çeviri sürecinin sonucunda Türkçe literatüre kazandırılacak deprem raporunda, depreme dair sunulan bilgiler ve tasvirler mevcut alanyazım kaynaklarıyla karşılaştırmalı olarak değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Afet, deprem, deprem raporları, afet terminolojisi, çeviri süreci.

¹ Arş. Gör. Dr., Marmara Üniversitesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık Anabilim Dalı, aytuldurmaz@gmail.com

İngiliz Basınında 1894 Marmara Depremi

Oğuz SATIR¹

Öz

İstanbul, Kuzey Anadolu fay hattının batı ucunu oluşturan ve Marmara Denizi’nden geçen 200 kilometrelik fay hattının hemen kuzeyinde kurulu bir şehir olması bakımından tarih boyunca çok yüksek şiddette depremlerle sarsılmıştır. Söz konusu fay hattının ürettiği 10 Temmuz 1894’te merkez üssü İzmit Körfezi olan deprem de İstanbul’u ciddi şekilde etkilemiştir. Depremin hemen ardından, sarsıntının yarattığı yıkımla ilgili bilgi sağlamak hususunda basının önemi bugün olduğu gibi o zaman için de yüksektir. Ne var ki, II. Abdülhamid devrinde basına uygulanan sansür nedeniyle İstanbul gazeteleri, depremin sonuçlarıyla alakalı haberleri aktarmada güçlük çektiğinden ve hatta bazı gazetelerin kapatılma tehlikesiyle karşı karşıya kalmasından ötürü dış basının deprem üzerine yaptığı yayınların önemi, bilhassa tarih yazımı açısından bir kat daha artmaktadır. Esasında Abdülhamid’in bizzat kendisi dış basında çıkan haberleri titizlikle takip ettirmiş ve kendi idare anlayışı aleyhinde “muzır neşriyat” yaptığını tespit ettiği gazetelerin (örneğin; Fransız gazeteleri Zanta ve Petit Journal; Alman gazeteleri Österreichischen Volk ve Deutsch Zeitung; İngiliz gazetesi Standard gibi) yurda girişini yasaklatmıştır. Bu minvalde, dış basında hem depremin ardından İstanbul’da yaşananlar hem depremin neden olduğu can ve mal kayıpları hem de bu ülkelerde toplanan yardımların dağıtılmasına ilişkin yaşandığı iddia edilen usulsüzlükler ve sıkıntıları bildiren İngiliz gazetelerini incelemek -günümüzde de benzer süreçleri yaşadığımız- afet zamanında kamu iletişimi açısından önem arz etmektedir. Ayrıca söz konusu bildiri ile Sema Küçükaliolu Özkılıç’ın “1894 Depremi ve İstanbul” başlıklı doktora tezinde Osmanlı elçiliklerinin merkeze gönderdikleri raporlarda bahsettikleri dışında doğrudan kullanmadığı İngiliz gazetelerinin ele alınması vesilesiyle literatüre katkı sunulması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: 1894 İstanbul Depremi, İngiliz Basını, İngiliz Kamuoyu.

¹ Arş. Gör., Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Tarihi Anabilim Dalı, oguz.satir@marmara.edu.tr

Çok Partili Dönemde Türkiye’de Depremler (1950-1983)

Ümit BULUT¹

Öz

Depremler, genel itibarıyla sosyal bilimcilerin, özellikle de tarihçilerin üzerinde pek yoğunlaşmadıkları bir saha olmuştur. Depremler konusunda geçmişte çok acı tecrübeler yaşamış olan ve hâlâ topraklarının büyük bir bölümü deprem tehlikesi altında bulunan bir ülkede bu alan hiç şüphesiz daha fazla ilgiyi hak etmekteydi. Bu anlamda depremlerde devlet refleksinin ne şekilde tecelli ettiğini görme, süreç benzerliklerini ve farklılıklarını ortaya çıkarma, afetlerle mücadelede belirlenecek olan stratejilere katkı sunma gibi konularda tarihçilerin de omzuna büyük sorumluluklar binmiştir. Ne yazık ki cumhuriyet öncesi döneme ait depremlerin tarihsel incelemesi yeterli ölçüde olmamıştır. Cumhuriyet dönemi depremleri ise bu açıdan neredeyse el değmemiş bir alan olarak kalmıştır. Kaynakların kifayetsiz oluşu sosyal bilimcileri bu konuda sınırlandıran en önemli unsur olmuştur. Bu durum dikkate alınarak cumhuriyet dönemi depremleri incelenirken çalışmaya ana kaynak olarak basın seçilmiştir. Gazetelerin depremlerde yaptıkları haberler önemli bir malzeme olarak kullanılmakla birlikte Başbakanlık Cumhuriyet Arşivinden ve ikincil kaynaklardan da istifade edilerek belgeler çeşitlendirilmiştir. Bu çalışma, cumhuriyet dönemi depremlerinin hepsini değil toplumda derin iz bırakmış olanlarını incelemiştir. Bu doğrultuda 1950-1983 arasında kamuoyunda geniş yankı bulmuş beş depremi konu edinmiştir. Bu afetlerin ortak yönü, hepsinin 6,5’in üzerinde bir büyüklükte cereyan etmesi ve her birinde 1000’in üzerinde insan kaybının yaşanmasıdır. Çok farklı zamanlara tekabül eden bu afetlerin bütünlüklü bir şekilde ele alınması bize cumhuriyet dönemi depremlerinin genel görünümü hakkında bir fikir verecektir. Anadolu’da 20. yüzyılda meydana gelen 59 önemli depremde, can kaybı sayısı 97 bindir. Bu çalışmada incelenen 5 depremde ise can kaybı sayısı 10 binin üzerindedir. Bilançonun böylesine ağır bir hal almasına, afetlerin fiziksel büyüklüğü, bunların meydana geliş saatleri gibi doğal faktörlerin yanı sıra birtakım beşerî faktörler de etki etmiştir. Depremlerden zarar görme riskini arttıran en önemli olay plansız kentleşmedir. Yerel yöneticilerin, birtakım siyasi rantlar elde etmek amacıyla göz yumduğu bu çarpık yapılar, neticede birçok çevresel sorunu da beraberinde getirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Afet, Depremler.

¹ Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, umitbulut3683@gmail.com

İstanbul’da Yangın Afeti (1923-1950)

Handan UTAŞ¹

Öz

Ateşin bulunması insanoğluna pek çok fayda sağlamış olsa da kontrol altına alınamadığında, büyük felaketleri de beraberinde getirmiştir. İstanbul’da bilhassa 1509’da meydana gelen “kıyamet-i suğra” denilen depremde binaların büyük zarar görmesi halkı ahşap kullanımına yönlendirmiştir. Ahşabın ucuz olması, kolay bulunup, çabuk kurulabilmesi, kargir inşaat ustalarının sayısının yetersizliği gibi nedenlerle de ahşap kullanımı yaygınlaşmıştır. Bu durum, halk arasında “kızıl felaket, kızıl ejderha” olarak adlandırılan yangınların felaket boyutuna dönüşmesine sebep olmuş ve çalışmamızın ele alındığı dönem olan cumhuriyetin ilk çeyreğinde de İstanbul halkının ve devletin en önemli problemlerinden biri haline gelmiştir. Öyle ki 1931’de yapılan bir sayımda dahi İstanbul’daki 2-3 katlı ahşap evlerin oranının %56,3 oluşu bu konunun ne boyutta olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Özel mülk ve kamu binalarının çoğunlukla ahşap olması sebebiyle ısınmada kullanılan sobalar ve mangaldan sızdıran kıvılcıklar, çiraller, aydınlatmada kullanılan mumlar, kandiller, devrilen gaz lambaları, mutfaklarda kullanılan yağların dikkatsizlik sonucu parlaması, ayrıca yanan tütünün söndürülmemesi gibi ihmalkarlıklar küçüklü büyüklü pek çok yangın felaketine yol açmıştır. Evlerin bitişik nizam olması, rüzgârın şiddeti, çıkan yangınların itfaiyeye geç bildirilmesi yangınların hızlıca yayılmasına sebep olmuş; dik yokuşlar, dar sokaklar, susuzluk ise yangınların söndürülmesinde engel teşkil etmiştir. 1923-1950 yılları arasındaki İstanbul yangınlarını konu edinen bu çalışmada birincil ve ikincil kaynaklar kullanılmıştır. Bu döneme ait resmî belgelerin ve ikincil kaynakların yetersizliği sebebiyle ağırlıklı olarak dönemin gazete haberleri referans alınmakla birlikte İstanbul Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Arşivinde bulunan kaynaklardan da faydalanılmıştır. Bu kaynaklardan elde edilen veriler ışığında belirtilen dönemde İstanbul’da özellikle basında yankı uyandıran 32 yangın tespit edilmiş ve bu yangınların çıkış nedenleri, kamu binaları başta olmak üzere özel mülk ve halkın ortak mekanlarındaki can ve mal kayıpları belirlenmiştir. Yangınlar sonucunda ortaya çıkan konut ve imar sorunu ele alınmış, yangınlarla mücadelede halkın ve devletin tedbirlerine değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İstanbul, Afet, Yangın, Türk Basını.

¹ Yüksek Lisans Mezunu, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Tarihi Ana Bilim Dalı-Cumhuriyet Tarihi Bilim Dalı, handanutas@hotmail.com

Arama Kurtarma ve Müdahale Kapasitesi Bakımından 6 Şubat Depremlerinin Boyutu

Ali Onur GÜNÇEL¹

Öz

6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen ve 11 ili kapsayan, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde kaydedilen en büyük deprem olarak zikredilen 2023 Kahramanmaraş Depremleri uluslararası literatür bakımından da pek çok yönüyle inceleme ve araştırmaya tabi tutulmuştur. Türkiye'nin en yüksek seviye acil durum çağrısı olan 4. seviye alarm ilan ettiği afet bakımından ulusal ve uluslararası ölçekte müdahalede bulunulmuştur. Türkiye'de arama kurtarma çalışmaları Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) koordinasyonunda ve Afetlere Müdahale Genel Müdürlüğü himayesinde gerçekleştirilmekte olup, Türkiye Afet Müdahale Planı kapsamında ulusal kapasite olan 81 İl Müdürlüğü, 11 Birlik müdürlüğü, çalışma grupları, ana çözüm ortakları ve destek çözüm ortakları vasıtasıyla müdahale çalışmaları sürdürülmüş, buna ek olarak uluslararası kapasite olan ve 94 ülkeden gelen uluslararası arama kurtarma ekiplerinin de desteğiyle tüm çalışmalar yürütülmüştür.

Tüm ulusal ve uluslararası kapasitenin kullanımına rağmen, depremin büyüklüğü ve şiddeti, afetin yayılım gösterdiği geniş coğrafya dikkate alındığında depremin yıkıcılığı insan ve canlı hayatı üzerinde, sosyal, beşeri ve ekonomik unsurlar üzerinde pek çok tahribat yaratmıştır. Bu çalışma ile arama kurtarma ve müdahale kapasitesi bakımından 6 Şubat depremlerinin boyutu ele alınmış, tüm ulusal ve uluslararası kapasitenin kullanımına rağmen oluşan senaryo bakımından depremin tarihteki yeri ve önemine vurgu yapılmıştır.

Veri kaynakları olarak İçişleri Bakanlığı, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Türkiye İstatistik Kurumu, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı verileri incelenmiş olup, çalışmanın afet yönetim sisteminin aşamaları olan hazırlık, risk ve zarar azaltma, müdahale ve iyileştirme planlarına katkı sağlaması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Deprem, arama kurtarma, müdahale, kriz yönetimi.

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Afet Eğitim ve Yönetimi Anabilim Dalı, alionurguncel@hotmail.com

Afetlerde Kültürel Mirasın Korunmasında Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü: KUMİD Örneği

Fatma Banu UÇAR¹
Nilüfer KİRAZ²
Saadet GÜNER³

Öz

İnsanlık tarih boyunca olası risklere karşı değerlerini ve kazanımlarını daima koruma çabası içerisinde olmuştur. Avcı-toplayıcı kabilelerin ardından su kaynaklarına yakın ve büyük gruplar halinde yaşayan insan toplulukları “Tarım Devrimi”ni başlattı. Bu dönemde “Depolama” yöntemi ile ürünlerini doğal ve insan kaynaklı afetlere karşı korumaya çalıştılar. Bu koruma çabası afet yönetimi alanında ilk deneyim olarak değerlendirilmektedir.

Savaş, iç savaş, terörizm gibi insan kaynaklı afetlerin yanı sıra, deprem, sel gibi doğa kaynaklı afetlerin giderek artan geri dönülemez tahribatı toplumları değer verdikleri kutsallarını ve kültürel sembollerini de koruma konusunda tedbirler almaya yöneltti.

Günümüzde afetlerde kültürel mirasın korunması ve sivil toplum kuruluşlarının (STK) rolünü vurgulayan hiç kuşkusuz en önemli anlaşma BM Sendai Afet Riskinin Azaltılması Çerçevesi'dir (2015). Kısaca “Sendai Çerçevesi, 2015”in ilgili maddelerinde afetlerde “kültürel mirasın” korunmasına atıfta bulunmakta ve bu bağlamda STK'ların oynadığı ve oynayacağı önemli rolü” vurgulamaktadır. (Madde 24d,24o).

T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığının hazırladığı 11. Kalkınma Planı (2019–2023) ve 12. Kalkınma Planının (2024-2028) ilgili maddelerinde özetle “yurt içi ve yurtdışındaki kültür mirasımızın, afet riskini dikkate alacak şekilde korunması ve sivil toplum kuruluşlarının güçlendirilmesi” hedefleri yer almaktadır.

Ülkemizdeki ve dünyadaki gelişmeleri dikkate alan bir STK olarak KUMİD; kuruluşundan beri afetlere hazırlık aşamasının temelini oluşturan önleyici koruma prensipleri, afetlerde kültürel mirasın korunması ve bütünleşik afet yönetimine odaklanmış Avrupa Birliği Projelerinin yanı sıra toplumsal ulusal ve uluslararası alanda farkındalık faaliyetleri yürütmektedir. Bu bildirin konusu KUMİD üyelerinin yer aldığı bu faaliyetler, sonuçları ve çıkarılan derslerdir.

Bildirin ilk bölümünde kültürel mirasın ve kültürel değerlerin afetlerde korunmasının tarihçesi özetlenecektir. İkinci bölümde KUMİD'in afet riski taşıyan kültürel mirasın korunması konusunda kuruluşundan (2006) bu yana yürüttüğü faaliyetler ve AB Projeleri anlatılacaktır. Son bölümde ise geçmiş afetlerden alınan dersler ve yürütülen AB projelerindeki sonuçlar ışığında kültürel mirasın afetlere karşı korunması için alınabilecek tedbirlere yönelik öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: kültür varlıkları, kültürel miras, afet , koruma, sivil toplum kuruluşu.

¹ Doç. Dr., Taşınabilir Kültür Varlıkları ve Onarımı Bölümü, Genel Koruma ve Onarım Anabilim Dalı, ucar@istanbul.edu.tr

² Doç. Dr., Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım, Yüksekokulu Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım Bölümü, Onarım Anasanat Dalı, nilufer.kiraz@msgsu.edu.tr

³ Kültürel Mirasın Dostları Derneği (KUMİD) Üyesi, info@kumid.net

Türkiye'nin Kalkınma Planlarında Afet ve İnsani Yardım Yönetimi: 2023 Maraş ve Hatay Depremleri Sonrası XII. Beş Yıllık Kalkınma Planı ile 1999 Marmara Depremleri Sonrası VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın Kıyaslamalı Analizi**Aslı AKAY¹****Öz**

Türkiye'nin planlı kalkınma sürecine geçtiği 1963 yılından günümüze kadar on iki kalkınma planı hazırlanarak yürürlüğe girmiştir. Meydana gelen büyük afetler sonrası dönemin kalkınma planları incelendiğinde afet ve insani yardım yönetimi kapsamında yapılması gereken çalışmalar ve alınması gereken önlemlerin, merkezi yönetim ve yerel yönetimler boyutları ile ortaya konulduğu görülmüştür. Bu çalışma, 1999 Marmara Depremleri sonrası hazırlanan VIII. Kalkınma Planı ile 6 Şubat Maraş ve Hatay Depremleri sonrası hazırlanan XII. Kalkınma Planı'nın ulusal ve uluslararası afet politikaları kapsamında kıyaslamalı analizini içermektedir. VIII. Kalkınma Planı döneminde Birleşmiş Milletler (BM) tarafından kabul edilen "Daha Güvenli Bir Dünya İçin Yokohama Stratejisi'nin (1994-2005)" öncelikleri ile XII. Kalkınma Planı döneminde BM tarafından hazırlanan "Sendai Afet Risk Azaltma Çerçeve Belgesi'nde (2015-2030)" belirlenen politika önceliklerinin kalkınma planlarına yansımaları ulusal önceliklerle kıyaslanarak ortaya konulmuştur. Çalışma kapsamında elde edilen sonuçlarda VIII. Kalkınma Planı'nda afetlerle ilgili belirlenen 36 eylem olduğu ve bunların 5'inin risk azaltma, 11'inin hazırlık, 2'sinin müdahale ve 18 eylemin iyileştirme aşaması ile ilgili olduğu saptanmıştır. Uluslararası politika olan Yokohama Stratejileri kapsamında yapılan değerlendirmede ise 36 eylemin belirlenen 18 eylemle birçok alanda paralellik gösterdiği saptanmıştır. XII. Kalkınma Planında ise afet yönetimi ile ilgili yer alan 113 eylemin 26'sinin hazırlık, 72'sinin risk azaltma, 11'i müdahale ve 24'ünün iyileştirme aşamasına ait olduğu saptanmıştır. Bu eylemler uluslararası politika belgesi olan Sendai'de belirlenen 7 küresel hedefle ilişkilendirildiğinde birçok eylemin bu hedeflerle paralellik gösterdiği ve afet risk azaltma ve dirençlilik oluşturma hedeflerinin en fazla odaklanılan süreç olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: 1999 Marmara Depremleri, 6 Şubat Maraş ve Hatay Depremleri, Kalkınma Planları, Sendai Çerçeve Belgesi, Yokohama Stratejisi.

¹ Prof. Dr., Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Kentleşme ve Çevre Anabilim Dalı, asli.akay@asbu.edu.tr

Afet Bölgelerinde Bilimsel Etkinliklerin Gücü: TÜBİTAK 'Afet Bölgesi- Bilim Her Yerde' Çağrısının Uygulanmasıyla Elde Edilen İyileştirici Sonuçlar**Nihal ÖZDEMİR¹****Öz**

Bu projenin temel amacı, 6 Şubat'ta Türkiye'de meydana gelen ve geniş çaplı yıkıma neden olan 7,7 şiddetindeki depremin ardından, Antep'in İslâhiye ilçesindeki afetzedelere moral ve bilimsel bilinçlendirme desteği sağlamaktır. Bu bağlamda, 30 kişilik multidisipliner bir ekip (öğrenciler, öğretmenler, akademisyenler ve gönüllülerden oluşan), 17 saat süren bir otobüs yolculuğu sonrası, afet bölgesine ulaşarak, 4 ile 20 yaş arasındaki bireyler için tasarlanmış 14 adet bilim tarihi atölyesi düzenlemiştir. Ekip, bilimin gelişim süreçlerinden derlediği içeriklerle, çocuklar ve gençler arasında bilimsel merakı teşvik etmeyi ve afetin psikolojik etkilerini hafifletmeyi hedeflemiştir.

Atölye çalışmalarında, kırtasiye malzemeleri ve dijital araçlar gibi eğitim materyalleri kullanılarak, katılımcılara bilimin farklı alanlarında temel kavramlar ve bilimsel düşünce metodu aktarılmıştır. Çalışmalar, yaş gruplarına özel olarak düzenlenmiş, katılımcılar interaktif ve uygulamalı öğrenme deneyimleriyle bilimle tanıştırılmıştır. Proje, ayrıca sponsor kurumlar tarafından sağlanan hediyelerin dağıtımını da içermekte, böylece katılımcıların moralini yükseltmeyi amaçlamaktadır.

Veri toplama yöntemi olarak, katılımcılara TÜBİTAK tarafından hazırlanan geri bildirim formları dağıtılmış ve katılımcıların duygu, düşünce veya sanatsal ifadelerini yazılı ve çizili olarak paylaşabilecekleri defterler sunulmuştur. Elde edilen geri bildirimler, projenin afetzedelerin psikolojik iyileşmesine ve eğitime olan bağlılıklarının yeniden canlandırılmasına önemli katkılar sağladığını göstermektedir.

Ek olarak, psikolojik destek sağlamak amacıyla kurulan bir çadırda, afetzedeler için çeşitli oyunlar ve aktiviteler düzenlenmiştir. Bu çadır, katılımcılara afet sonrası stres ve travma ile başa çıkmaları konusunda destek sağlamak, aynı zamanda onlara güvenli ve destekleyici bir ortam sunmak için tasarlanmıştır. Projemiz, bilimin ve eğitimin, afet sonrası iyileşme sürecinde oynayabileceği kritik role dikkat çekmekte ve bilimsel faaliyetlerin, bireylerin afet sonrası dirençlerinin artırılmasında nasıl önemli bir araç olabileceğini vurgulamaktadır. Bu çalışma, ayrıca, afetzedelerin yaşadıkları travmanın üstesinden gelmelerine yardımcı olmak için bilim ve psikolojik destek birleşiminin gücünü göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilim İletişimi, Bilim Tarihi, Bilim Şenliği, TÜBİTAK.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Bilim Tarihi Bölümü, nozdemir@fsm.edu.tr

Âfet Algısının Evrimi: Uyarı ve Ceza Odaklı Algıdan Doğa ve İnsan Odaklı Algıya

Mehmet AÇA¹

Öz

Âfetler, uzmanlar tarafından kendi içerisinde “doğal âfetler” (yavaş gelişen doğal afetler: şiddetli soğuklar, kuraklık, kıtlık vd, ani gelişen doğal afetler: deprem, sel, toprak kayması, çığ, volkan vd.) ve “insan kaynaklı afetler” (nükleer-biyolojik-kimsayasal kazalar, endüstriyel kazalar, savaşlar, zorunlu göçler vd.) olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Gruplandırmadan da anlaşılacağı üzere günümüz bilim insanları ya da uzmanları, âfetleri doğa ve insan kaynaklı olarak nitelendirmektedirler. Birçok eski kültür, insan topluluklarının günlük hayatlarını kesintiye uğratan; uygarlıklar için sosyal, fiziksel ve ekonomik kayıplar yaratan âfetlere uyarı ve ceza odaklı bir şekilde yaklaşmıştır. Eski toplumların dünya görüşleri arasındaki büyük farklılıklara ve geçirdikleri tarihsel değişimlere rağmen tüm ilişki tanımları, temel bir yapı ve işlevi paylaşır ve hepsi kişiselleştirilmiştir. Bu durum, tanrıların amaçları ya da tasarımlarıyla gerekçelendirilen felaketler için de geçerlidir. Doğal felaketler, teoloji ve felsefede “ahlaki kötülükler”in aksine “doğal kötülükler” olarak adlandırılmışlardır. Çünkü insan karar verme mekanizmasını içermezler. Modern dünyanın aksine, eski insanlar tüm doğa olaylarını tanrılara ve insanüstü varlıklara atfetmişlerdir. Bilim ve teknolojiye yoksun olan eski toplumlar, deprem ve sel gibi doğal âfetlerin öfkeli tanrılar tarafından ceza olarak gönderildiğine inanmışlardır. Bu algı aklın, sorgulamanın ve bilimsel bilginin egemen olmaya başladığı dönemlerde zayıflamaya başlamış fakat mitler ve dinler üzerinden günümüze kadar gelmeyi başarabilmiştir. Örneğin depremler, günümüzde bilim insanları tarafından bütünüyle doğal ve kaçınılmaz bir felaket olarak görülüp insan iradesinin dışında değerlendirilirken geniş halk kitleleri arasında mitlerin ve dinlerin etkisiyle hala tanrısal uyarı ya da ceza olarak algılanabilmektedir. “Deprem öldürmez, ihmal öldürür” ilkesinden hareket eden ilkinde ahlak sorunsalı ölümlere ve yıkımlara neden olan duyarsızlık, ihmal ve açgözlülükle (malzemededen çalma, ucuza getirmek amacıyla dayanıksız binalar yapma vd.) ilişkilendirilirken ikincisinde doğrudan doğruya felaketin nedeniyle ilişkilendirilmektedir.

Bu çalışmada, eski kültürlerin doğal âfetlere dönük algıları inançlar ve anlatılar üzerinden gözler önüne serildikten ve bu algılarda yaşanan değişim ve dönüşümler hakkında neden ve sonuç odaklı bilgi verildikten sonra “kadim algı”yla “bilimsel algı” arasındaki çelişki ve çatışmaların günümüz insan toplulukları üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Âfet, Doğal Âfet, Deprem, Kadim Algı, Bilimsel Algı.

¹ Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı, mehmet.aca@marmara.edu.tr

Apokaliptik Anlatılarda Kullanılan Sembol Dili ve Olağanüstü Varlıkların Âfet Yönetimi Açısından İncelenmesi

Nursel UYANIKER¹

Öz

İnsanlar arasındaki iletişimi sağlayan, dilsel değişkenliklere, dinsel törenlere, düşünme ve anlamlandırma noktasında sınırsız yorumlamalara sahip olan sembol dili, insan düşüncesinin ürünü olup toplumsal kültür psikolojisini yansıtır.

Çalışmanın konusu, apokaliptik anlatılardaki sembol dilini ve bir milletin kültürel gelişiminde etkisi bulunan olağanüstü varlıkları ele almaktır. Çalışmada tesadüfi örneklem yöntemiyle halk anlatı türlerinden seçilen ölüm konulu metinler, edebiyat bilgi ve yöntemlerinden yorumsamacı bakış açısıyla incelenmiştir.

Apokaliptik kelimesi Türk Dil Kurumu sözlüğünde; anlaşılmaz, kapalı, karanlık (söz veya yazı) olarak belirtilmiştir. Kelimenin dinler tarihinde başta olmak üzere, edebiyatta, resimde, psikolojide, sosyolojide, felsefede vb. sosyal bilimlere ait pek çok disiplinde karşılığı bulunmaktadır. İnsanoğlunun geleceğe dair kaygılarını ve ümitlerini içeren bu kelime, edebî metinlerde de “âfet”, “kıyamet”, “sona eriş” ve “kurtuluş” kelimelerini anımsatacak biçimde sembolik anlatımları oluşturmaktadır.

Çalışmanın amacı, kültür ve sembol ilişkisinden yola çıkarak hayatın ve evrenin sonuna dair oluşturulan halk anlatılarındaki olağanüstü varlıkların âfetler sırasındaki işlevlerini ve kolektif bilinçaltısındaki yansımalarını göstermektir. Kıyamete ait âfetlerde; deprem, sel, yangınlar, yere ve göğe ilişkin felâketler, melekler ile şeytanların kontrolünde gerçekleştirilen yıkımlardır. Hayatın ve evrenin sonuyla ilgili anlatılarda iyilerin ve kötülerin durumu, bu şekilde olağanüstü varlıkların iş bölümüyle gösterilmiştir.

Çalışmanın giriş bölümünde sembol dili ile âfet yönetimi terminolojisi hakkında genel bilgiler verilmiş, birinci bölümde apokaliptik anlatılarda sembol diliyle ifade edilen ölüm konusu ele alınmış, ikinci bölümde apokaliptik anlatılarda olağanüstü varlıkların âfet yönetimi değerlendirilmiştir.

Mitik düşünce etrafında örüntülenen metafizik algı ve anlamlandırmalar, temelde doğal afetlerden hareketle oluşturulmuş ve dil aracılığıyla ifade edilmişlerdir. Apokaliptik tasavvurlara, afet yönetimi ve kriz terminolojisi açısından bakıldığında büyük oranda örtüşüklerini; dolayısıyla dilin düşüncüyü etkilediğini değerlendirmek mümkündür. Bunları, dilin icatları olarak nitelendirmek de mümkündür. Sonuç olarak âfetler ve âfet yönetimi çerçevesinde ele alınan apokaliptik anlatılar, toplumsal arka planı inşa eden, zamana göre değişkenlik gösteren, halk hayatına dair çıkarımlarda bulunulmasını sağlayan bilinçli yaratımlardır.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Sembol Dili, Apokaliptik Anlatılar, Âfet Yönetimi, Olağanüstü Varlıklar.

¹ Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı, nuyaniker@marmara.edu.tr

Sözel Tarih Metni Olarak Tulumbacı Bahriye

Esra BİLGE SAVCI¹

Öz

Sözel tarihçiliğin, sözel ortam yaratıcılığı dâhilinde yarattığı/ürettiği sözel tarih metinleri vesikalara dayanan tarih metoduna farklı bir bakış açısı kazanılmasını sağlamaktadır. Sözel tarih metinleri, yaşanan toplumun kodlarının anlaşılmasında topluluğun belleğinde yer etmiş olan anlatılar, Zeki Velidî Togan'ın *Tarihte Usul* isimli eserinin Kaynaklar Bilgisi başlığı altındaki Haberler kısmında açıklanmıştır. *Simâ'i haberler yahut uzun kulak haberleri* kabul edilen sözel tarih metinleri/belgeleri açısından Tulumbacı Bahriye'nin bireysel sözel tarihine, sözel tarih anlatıcısının ağzından < Vâsıf Bey> [râvi] sözel tarih anlatıcısının aktarımından [nakilci] ve yine dönemin âşıklarının şiirine konu olmuş metinlerden ulaşılmaktadır. Tebliğde ilk kadın itfaiyeci olarak tanınan Tulumbacı Bahriye'nin hayat hikâyesi, sözel tarih açısından değerlendirilecektir. Tulumbacı Bahriye hakkında Reşat Ekrem Koçu'nun *İstanbul Ansiklopedisi* ve *İstanbul Tulumbacıları* isimli eserlerinde Üsküdarlı Vâsıf Bey'den dinlediği hayat öyküsü ve Üsküdarlı Âşık Râzi'nin onun için yazdığı hezel yollu bir manzumeden bilgi sahibi olunmaktadır. İlk kadın itfaiyeci Bahriye'nin hayat öyküsü ve manzumeden hareketle devrin İstanbul yaşamı, sosyo-kültürel yapısı ve kadın kimliğine bakış açısı, sözel tarih metni olarak kabul edilerek *bağlamda işlevci yorum* açısından değerlendirilecektir. Sözel tarih metni kabul edilen Tulumbacı Bahriye'nin yaşam öyküsü, bireyin ve bireyin yaşadığı topluluğun geçirdiği süreçleri, değişimleri ve bağlamı açıklamak açısından önemli bilgileri içermektedir. Yangın söndürmek gibi zorlu bir işi yaşadığı dönemin toplumunda bir meslek olarak icra eden genç bir kızın toplum içerisindeki rolleri ve bu rollerin dönüşümü tebliğ içerisinde incelenecektir. Tebliğin genel kapsamını oluşturan *uzun kulak haberleri* bağlamında Tulumbacı Bahriye'nin bireysel tarihinin ve sözel tarih metninin niteliğinin oluşturulması açısından sözel tarih anlatıcısı, sözel tarih belgesini yazıya alan gibi temel bileşenler sorgulanarak ilgili kişinin bireysel tarihi, anlatısının yaşadığı dönem bağlamında işlevlerinin değerlendirilmesi hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Afet, Halkbilimi, Sözel Tarih, Tulumbacı Bahriye.

¹ Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı, esra.bilgesavci@istanbul.edu.tr

2000 Sonrası Türk Romanından Örneklerde Kurgusal Yapıyı Şekillendiren Unsur Olarak Deprem Teması**Tuğba ÖZKAN¹****Öz**

Bir doğal afet olarak deprem, Türk edebiyatının çeşitli dönemlerinde ve farklı edebî türlerde konu edilmiştir. Yeni Türk edebiyatında depremi işleyen şiir, hikâye ve roman gibi edebî türlerde eserler bulunmakla beraber roman türünden örneklerin özellikle 2000 sonrası edebiyatımızda ağırlık kazandığı görülmektedir. Bu çalışmada 2000 sonrasında yayımlanmış on roman üzerinden deprem temasının, kurmacanın unsurlarını nasıl şekillendirdiği üzerinde durulacaktır. Konuyla ilgili Mine G. Kırıkkanat'ın *Bir Gün, Gece* (2003), Yiğit Bener'in *Kırılma Noktası* (2004), Nejat Turhan'ın *İstanbul Depremi* (2006), Zekeriya Yılmaz'ın *On 7* (2006), Çiğdem Sezer'in *Aşklar ve Baharatlar* (2008), Osman Yılmaz'ın *Gönül Depremi* (2008), Ayşe Kara'nın *Lâl* (2010), Ali Akın'ın *Yedi Dokuz* (2013), Nilüfer Kuyaş'ın *Serbest Düşüş* (2013), Emrah Tunç'un *Balkon* (2021) romanları ele alınacaktır. Çalışmanın örnekleme, esas alınan yıllarda yayımlanmış depremi konu alan tüm romanların ele alınması şeklinde belirlenmiştir. Romanların bir kısmı 1939 Erzincan Depremi ve 1999 Marmara Depremi gibi tarihimizde gerçekleşmiş deprem hadiselerini ele almakla beraber diğer kısmının kurmaca deprem hadiselerini işledikleri görülmektedir. Bu çerçevede gerçek/kurgu deprem temsilleri üzerinden hareket ederek mekân, zaman, karakter, olay örgüsü gibi kurmacanın unsurları üzerinde deprem temasının şekillendirici etkisi olduğu görülmektedir. Özellikle roman karakterlerinin depremi yaşamaları, hayata bakış açılarını değiştirmiş, dünyayı ve mekânı algılayışları üzerinde etkili olmuştur. Aynı zamanda deprem hadisesi vuku bulduğu mekânın suretini değiştirdiğinden bu değişimin romanlara yansımaları, kurmaca mekân yaratımları bağlamında öne çıkan bir husustur. Deprem temasını işleyen nesir türündeki kurmaca eserler içinde, kısa hikâyelere göre roman türü, edebî olarak geri planda kalmıştır. Buna rağmen roman türünde de farklı anlatım teknikleriyle deprem temasının işlendiği görülür. Deprem temasının işlendiği romanlar dışında, bazı roman örneklerinde de depremi yaşamış roman karakterlerinin yer aldığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk romanı, çağdaş roman, deprem edebiyatı, afet, deprem.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Arel Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, tugbaozkan@arel.edu.tr

Tanpınar'ın Kaleminden 1924 Erzurum Depremi**İsmail KEKEÇ¹****Öz**

Yazarlar her zaman metinlerini olası olan üzerinden kurgulamazlar. Kimi zaman, mevcut durumdan yola çıkarak kendi kurgularını oluşturmayı tercih ederler. Anlatmaya değer buldukları gerçekliğin ölçeği, birey temelli olabileceği gibi toplum ölçeğinde de şekillenebilir. Bazen de birey ve toplumu tek bir merkezde buluşturan bir izlekten yola çıkarak anlatılarını inşa ederler. Afetler, doğaları ve sonuçları itibarıyla birey-toplum ölçeğinde değerlendirilebilecek izleklerden biri olarak öne çıkar.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Erzurumlu Tahsin" hikâyesi, böyle bir afetin merkeze alınarak kurgulandığı bir metin olması bakımından dikkate değerdir. Hikâyenin başlığından da anlaşılacağı gibi, Tahsin'in yaşamından kesitlerin sunulduğu bu metne, yaşanan bir depremin atmosferi eşlik eder. Söz konusu deprem, 1924'te meydana gelen Erzurum depremidir. O dönemde Erzurum'da öğretmen olarak görev yapan Tanpınar, yaşadığı bu depremi, etkilerini, hislerini ve Tahsin'i yıllar sonra bu hikâyesinde anlatır. Ayrıca yazar, Erzurum depremine Beş Şehir adlı eserinde de değinir. Kitabının "Erzurum" başlıklı bölümünde 1924'te yaşanan bu afete ilişkin oldukça önemli ayrıntılara yer verir. Bu çalışmanın amacı ise, böylesi bir afete bir yazarın tanıklığı çerçevesinde göz atmak ve gerçekliğin kurguya nasıl kaynaklık ettiğine dikkat çekmektir.

Anahtar Kelimeler: Deprem, Erzurum, Ahmet Hamdi Tanpınar, "Erzurumlu Tahsin", Beş Şehir.

1 Dr. Öğr. Üyesi, Uşak Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, ismail.kecec@usak.edu.tr

**Edebiyat-Tarih İlişkinine Bir Örnek Olarak Edebî Eserlerde Salgın Hastalıkların İzini Sürmek:
Tarihî Romanlarda Veba ve Kolera****M. Cem ÖZ¹****Öz**

Biyolojik afet kategorisinde yer alan salgın hastalıkların toplumlar üzerindeki olumsuz etkisi tarih boyunca görülür. Tarihî süreçte toplum hayatını etkileyen en önemli hastalıklardan olan veba ve kolera, bulaşıcılığı ve öldürme riski yüksek, bu nedenle de çok fazla ölüme sebebiyet veren hastalıklar olması yönüyle önemlidir. Toplum hayatını bu derece etkileyen ve bu nedenle afet halini alan bu iki hastalığın edebî eserlerde çokça işlendiği görülür. Türk ve dünya edebiyatında birçok örneği olan, ana tema olarak bu hastalıkları işleyen ya da satır aralarında bunlara yer veren eserler, literatürde azımsanmayacak kadar çoktur. Konusunu tarihten alan ya da kurgusal olarak eski bir zamanda tasarlanan tarihî romanlar için ölümcül salgın hastalıklar, önemli malzemelerdir.

Türk edebiyatında yazılan tarihî romanlara bakıldığında, özellikle Yeniçeri Ocağının bozulmaya başladığı 17. yüzyıldan itibaren veba ve kolera'nın eserin kurgusuna dâhil olduğu görülür. Zira bozulan ocak disiplini neticesinde başıbozuk hareket eden sözde askerler, İstanbul'da her türlü olumsuz işin, toplum düzeni ve sağlığının bozulmasında ana unsurlar halini alır. Özellikle 1826'da Yeniçeri Ocağının kaldırılmasına yakın, 18. yüzyılın ikinci yarısı ve 19. yüzyılın başlarında yaşananlar, romanlarda sıkça işlenir.

Bu bildiri de, konusunu tarihten alan ya da olayların tarihî bir dönemde geçmesi şeklinde kurgulan tarihî romanlarda veba ve kolera'nın nasıl işlendiği irdelenecektir. Feridun Fazıl Tülbentçi, Mümtaz Turhan Tan, Zuhuri Danışman gibi, yazdığı romanlarda kullandıkları kaynakları dipnot şeklinde vererek tarihî gerçeklere bağlı kaldığını gösteren yazarlar ya da Orhan Pamuk, Elif Şafak, İhsan Oktay Anar gibi postmodern tarzda eser veren romancılar tarafından tarihî bir dönemde kurgulanan olayların içerisinde veba ve kolera'nın nasıl bir yer tuttuğu sorgulanarak edebiyat-tarih arasında, salgın hastalık özelinde, nasıl bir ilişki bulunduğu, tarihî gerçeklere uyma/uymama ve bu durumun edebiyat için ne anlam ifade ettiği tartışılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Afet, salgın hastalık, veba, kolera, tarihî roman, postmodernizm.

1 Arş. Gör., Siirt Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı, muhammetcemoz@gmail.com

Şarkıdan Mersiyyeye: Namık Kemal ve “93 Harbi Faciası”nın Trajik Kipte Sahnelenmesi**Emrah PELVANOĞLU¹****Öz**

1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı, Osmanlı Devleti açısından büyük bir yıkımla sona ermiştir. Yeşilköy (Ayestefanos)’e kadar girmiş olan Rus ordusu, Marmara Denizine demirleyen İngiliz donanmasının tehdidi ile durmuş ve İstanbul işgal edilmekten son anda kurtulmuştur. Doğal sınır olarak bilinen Tuna Nehri hattı aşılmış, Osmanlı Devleti Balkanlar üzerindeki hakimiyetini büyük oranda kaybetmiş ve yaşanan egemenlik kaybı yer yer kırıma uğrayan Türk-Müslüman nüfusun yaşadıkları topraklardan, Güney Balkanlar ve Trakya içlerine afetzede olarak “kaçtığı” büyük ve trajik bir göçü tetiklemiştir. 1856 Paris Antlaşması sonrasında Osmanlı Devleti’nin Rus yayılcılığı karşısındaki bekasını güvence altına alan Batılı uzlaşının bozulduğu bu yeni tarihsel dönem Mithat Paşa, Namık Kemal gibi anayasacı Osmanlı-Türk aydınlarının Osmanlı Devleti’nin meşruti bir monarşi olarak Avrupa sistemi içinde yer alabileceğine dair umutlarını da boşa çıkarmıştır. Bu bildiriye Namık Kemal’in 1877-78 Osmanlı-Rus savaşı ardından yazdığı şiirler ve sağlığında sansüre uğradığı için yayımlanmayan Celaledin-i Harzemşah oyunu, trajik sahneleme kipi bağlamında analiz edilecektir. Hayden White’in 19. yüzyıldaki tarihyazımsal üslupları analiz ettiği çalışması Metatarih’te açıkladığı trajik sahneleme kipi, insanın toplumsal dünya ve doğal dünyada işbaşında olan güçler karşısındaki teslimiyetine, çalışıp çabalarken ortaya çıkan ve değiştirmesi mümkün olmayan koşullarla olan karamsar uzlaşısına dayanır. “Vaveyla”, “Vatan Mersiyesi” gibi şiirlerde yaşanan facianın duygusal etkisi yoğundur, şiirler eşzamanlı bir tepki olarak okunabilir. Burada uzlaşmayı reddeden anlatıcı, bir yandan da koşulların değiştirilemezliği karşısında duyduğu çaresizliği ve uzlaşmanın kaçınılmazlığını ifade eder. Faciadan iki yıl sonra yazılmış bir melodram olan Celaledin Harzemşah oyunundaki tarihyazımsal trajik kip, facia akabinde ortaya çıkan trajik uzlaşının hangi koşullarda gerçekleşebileceğini ve facia sonrası düzenin olası gelecek için tahayyüllerini sahneler.

Anahtar Kelimeler: Namık Kemal, 93 Harbi, sahneleme, trajedi, komedi.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Yeditepe Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümü, emrah.pelvanoglu@yeditepe.edu.tr

Ölümün Hatay Dili: 6 Şubat Depremi Sonrası Ritüeller

Evrım ULUSAN ÖZTÜRKMEN¹

Öz

Bildirinin konusu 6 Şubat 2023 depremi sonrasında gerçekleştirilen ritüellerdir. Üzerinde konuşacağım ve özellikle kriz ritüelleri hakkında gözlem ve değerlendirmelerimi aktaracağım bölge ise Hatay'ın merkez ilçesi Antakya'dır. Antakya depremde en büyük yıkımın ve can kaybının olduğu bölgedir. Bununla birlikte şunu kesinlikle söyleyebiliriz: afetin ardından yaşananlar afetin insan eliyle büyümesine, katmanlaşmasına ve etkilerinin derinleşmesine neden olmuştur. Bu katmanlar temel ihtiyaçlarla ilgili sosyolojik araştırmalardan toplum ve birey acısını iyileştirmeyi amaçlayan psikolojik çalışmalara kadar sosyal alanların her yönüyle ele alınıyor. Bir halkbilimci olarak bu katmanların ritüelistik süreçlerine odaklanacağım.

Afetin gerçekçi ve sarsıcı yönüyle yüzleşmem biri İskenderunlu diğeri Hataylı iki yakın arkadaşımın nedeniyle oldu ki bu çalışmadaki verilerin çoğu onlarla gerçekleştirdiğim görüşmelerden elde edildi. Bu veriler dışında çalışmadaki ritüel örnekleri internet ortamından derlediğim haberler, sivil toplum örgütleri, valilik, belediye ve diğer kamu kurumlarının düzenledikleri törenler, depremin ardından geride kalanların hikayelerinin konu edildiği belgesellerden derlendi. Çalışmada şu sorular çevresinde genişletildi; Antakya ve İskenderun bölgelerinde afet öncesinde, sürecinde ve sonrasında gerçekleştirilen ritüeller nelerdir? Bu süreçte gerçekleştiril(e)meyen ritüeller nelerdir ve bu ritüelsizleşme süreci nasıl yorumlanmalıdır? Kriz ritüelleri geleneksel ölüm sonrası ritüelleriyle hangi ortak ve farklı repertuarlara sahiptir? Ritüellerin mesajları nelerdir?

Ritüel, kriz ritüeli krizin sonlandırılması, yeni düzenin kurulması ve topluluğu bir arada tutacak yeni anlamların üretilmesi için gerekli süreçlerdir ve topluluğun ritüel gerçekleştirmek için önce temel ihtiyaçlar seviyesinde sonrasında da duygusal olarak hazırlanabilmesi gerekir. Ritüeller dini de olsa din dışı da olsa yaşanan kayıpları çeşitli şekillerde sindirebilmek, yaşamı diğer insanlarla birlikte sürdürebilmek için amaçların hatırlandığı bazen yeniden üretildiği bağlamlardır. Hatay/Antakya ritüellerinde görülen ise ritüelistik eşikte kalma sürecinin fazlaca uzadığıdır. Ritüeller insanın içten katılımını gerektirir. Bireyi toplumla uyuma zorlar. Ölüm ne kadar kötü olursa olsun anlamlandırılması için ölümün bitmesi gerekir. Günlerce süren ölme süreci insanları eşikte bırakır. Eşik ise insanın ne var olduğu ne yok olduğu ne o olduğu ne de bu olduğu yani kimliksiz, tanımsız olduğu, hiçbir yere ait olmadığı bir süreçtir.

Anahtar Kelimeler: kriz ritüeli, ritüelsizleşme, deprem, komünitas, eşik.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı, evrimu@gmail.com

Post-Apokaliptik Bir Yeniden Yazım ve Çeviri Örneği: Akira ve Nükleer Savaşın Gölgesinde Bir Toplumun Yeniden İnşası

Hasan Mert DEMİRSOY¹, Zeynep GÖRGÜLER²

Öz

50'li yıllarda Dünya Soğuk Savaş'ın yarattığı nükleer korku ile karanlık zamanlardan geçerken, bilimkurgu edebiyatının bir alt türü olan post-apokaliptik kurgu altın çağını yaşamaktadır. Biyolojik ya da nükleer savaş gibi kavramlarla sık sık bir araya gelen tür, yaşanabilecek bir felaketin sebeplerini ve sonuçlarını ele almaktadır. Soğuk Savaş'ın sonlarına yaklaşılması ve medyanın gelişimiyle birlikte post-apokaliptik kavramı ve içeriği evrim geçirmiştir. Bu dönemde ortaya çıkan önemli eserlerden biri Japon manga sanatçısı Katsuhiro Otomo tarafından 1982-1990 yılları arasında altı cilt halinde yazılan ve çizilen manga eseri Akira olacaktır. Eser Üçüncü Dünya Savaşı'nda nükleer saldırıya uğramış ve yeniden inşa edilmiş fütüristik Neo-Tokyo şehrinde geçen yolsuzluk ve sosyal izolasyon gibi konuları işleyen bir hikayeyi anlatmaktadır. Nükleer savaşın bir getirisi olarak çıkan kaosa karşılık Neo-Tokyo hükümetinin otoriter bir yapıya bürünmesiyle hikaye isyan etme ve başkaldırma gibi temalara da değinmektedir. Başka bir deyişle Akira, nükleer bir savaş takiben Kıyamet sonrası kurgu bağlamında Japon toplumunu politik ve sosyo-kültürel anlamda yeniden yazmaktadır. Farklı medya türlerinde yeniden üretilen eserin 1988 yılında, eserin yaratıcısı Otomo yönetmenliğinde anime filmi de çekilmiştir. Akira serisi Gerekli Şeyler yayınevi tarafından 2020 yılında Türkçeye iki cilt şeklinde çevrilmiştir. Bu çalışmanın amacı bir manga serisi olan Akira'nın hem diliçi (İngilizce) hem de dillerarası (İngilizceden Türkçeye) yeniden yazımını ve çevirisini post-apokaliptik ya da başka bir ifadeyle Kıyamet sonrası kurgu odağında çözümlenerek ifade edilebilmektedir. Bu çerçevede, ilgili manga eserinin ve Türkçe çevirisinin yeniden yazım ve çok modlu çeviri yaklaşımı vurgusuyla okunması, nükleer, biyolojik ve ekolojik yıkım sonrası hayatta kalan bireyin ve toplumun benimsediği yeniden inşa ve iyileşme pratiklerinin farklı yönlerini ortaya çıkarma konusunda bir girişim niteliği taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Akira, çok modlu çeviri, post-apokaliptik, cyberpunk, metabolizma mimarisi.

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü Yüksek Lisans Programı, Diller ve Kültürlerarası Çeviribilim, hmertdemirsoy@gmail.com

² Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, zeynepsuter@gmail.com

Resimli Yazmalarda Nuh Tufanı

Mustafa KURUL¹

Öz

Tufan; yaratılış gayesine uygun hareket etmeyen insanları cezalandırmak için hem gökten indirilen hem de yerden kaynayan suların tüm yeryüzünü kaplaması neticesinde insanlığın yok edilmesi olayıdır. Tufan olayı, birçok farklı kültür ve medeniyette resimlendirilmiştir. Sümerlerde, Babillerde, İbranilerde, Yunanlılarda ve son olarak da Osmanlı Dönemi'nde konuyla ilgili resimler yapılmıştır. Osmanlı Dönemi Resimli yazmalarda hemen tüm peygamber kıssaları ile ilgili resimler bulunduğu gibi Nuh peygamber ile ilgili olan Tufan kıssası da birçok yazmada resimlenmiştir.

H. Nuh peygamber ile ilgili olarak yapılan bu araştırmada H. Nuh ve Tufan konulu 28 minyatür tespit edilebilmiştir. Bu minyatürlerden yirmi üç tanesi farklı müze ve kütüphanelerde bulunan Kıssas-ı Enbiya nüshalarında, üç tanesi Zübde'tü Tevârih nüshalarında, bir tanesi Siyer-i Nebi'nin Topkapı Sarayı Müzesi H.1223 numaraya kayıtlı nüshasında, bir tanesi ise Ravzatü's Safa'nın Süleymaniye Kütüphanesinde Damat İbrahim Paşa 906 numaraya kayıtlı nüshasında yer almaktadır. Bu resimlerin konuları; Nuh'un gemisi, Nuh'un gemisine şeytanın girmesi, tufanda boğulanlar, tufanda Nuh'a karşı çıkan oğullarının boğulmasıdır.

Sonuç olarak, üç semavi dinin kutsal kitabında kendisine yer bulan Sümerlerden günümüze kadar bir çok medeniyette gerek efsane gerek kıssa gerekse mitos olarak anlatılan içerisindedir bulunduğumuz çağda filmlere konu edilen Tufan olgusu ile alakalı olarak tespit edebildiğimiz 28 adet resim, bu kaynakların tamamından esintiler barındırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: H. Nuh, Gemi, Gemiye Alınanlar, Tufan, Tufan'da Boğulanlar.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü, Türk İslam Sanatları Anabilim Dalı, mustafakurul@sduedu.tr

Kelamda Kötülük Problemi ve Çözüm Önerileri**Abdullah ÖZKAN¹****Öz**

Müslümanların genel kanaatine göre Allah, her türlü eksiklikten münezze bir varlık olarak her şeyi bilen, her şeye gücü yeten adil bir yaratıcıdır. Bu kanaate göre, onun zatında ve fiillerinde herhangi bir eksikliğin bulunması düşünülemez. Dolayısıyla Allah'ın yaratma fiilinin bir neticesi olarak ortaya çıkan evrenin ve insanların içinde bulunduğu şartların da mükemmel olması akli bir zorunluluk gibi görünmektedir. Çünkü bunun aksi düşünüldüğünde Allah'a bir eksikliğin nispet edilmesi mümkündür. Bu tür bir düşüncenin kabulü ise içinde yaşadığımız evrende herkes tarafından tecrübe edilen kötülüğün varlığı ile çelişmektedir. Bu çelişkiyi ortaya çıkarmak için eğer Allah her şeye gücü yeten adil bir varlık ise neden günahsız pek çok insanın acı çekmesine sebep olan afetleri engellemektedir gibi bir soru sorulabilir. Engellemediği tecrübe ile sabit olduğuna göre onun ya buna gücü yetmemektedir, ki bu durumda onun her şeye gücü yeten bir Tanrı olduğu söylenemez, ya da gücü yettiği halde engellememektedir, ki bu durumda onun kullarının iyiliğini isteyen adil bir Tanrı olduğu söylenemez. Felsefe ve teoloji tarihinde kötülük problemi şeklinde formüle edilen bu problem, dinin rasyonelleştirilerek daha tutarlı olması için çaba harcayan İslam kelamcıları tarafından detaylı bir şekilde incelenmiş ve sorunun çözümü için farklı ekoller tarafından farklı çözüm yolları ortaya konmuştur. Bu çerçevede Mutezile genel olarak Allah'ın kulları için en güzel, en iyi ve en faydalı olan şeyleri yaratmasının onun için zorunlu olduğunu iddia ederken, insanın iradesi dışında çektiği acının karşılığının Allah tarafından verileceği düşüncesiyle bu sorunu çözmeye çalışır. İstedikini seçme ve yapma gücüne kayıtsızca sahip bir Allah tasavvurunu benimseyen Eşariliğe göre ise Allah'ın fiillerinin sorgulanamaz olması ön plana çıkmaktadır. Maturidilik ise Allah'ın yaptıklarının bir hikmet çerçevesinde gerçekleştiğini, fakat bu hikmetin kullar tarafından bazen bilinemeyeceği öne sürerek bu problemi çözmeye çalışmaktadır. Bu bildiride doğal afetler bağlamında bu yaklaşımlar ortaya konacak ve değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Adalet, İyilik, Kötülük, Hikmet.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi, Felsefe Bölümü, abduallah.ozkan@marmara.edu.tr

Âfetlerin Ritüel Bağlılık ve İnanç Üstündeki Etkilerine Dair Bir İnceleme: 1999 Marmara Depremi, İzmit Bayraktar Mahallesi Örneği

İlke YILDIZ¹

Öz

Tufan; yaratılış gayesine uygun hareket etmeyen insanları cezalandırmak için hem gökten indirilen hem de yerden kaynaklı çıkan suların tüm yeryüzünü kaplaması neticesinde insanlığın yok edilmesi olayıdır. Bu olgu, günümüzden yaklaşık 5000 bin sene evvel varlığını sürdürdüğü bilinen Sümer uygarlığından günümüze kadar -kahramanları, oluş şekli, süresi vb. unsurlarda farklılıklar olsa da- birçok uygarlığın mitolojilerinde ve farklı dinlere ait kutsal kitaplarda kendisine yer bulmuştur. Tufan olayı, farklı kültür ve dinlerde anlatılmakla birlikte birçok medeniyette resimlendirilmiştir de. Tarih boyunca farklı kültürlere ait Tufan ile ilgili birçok resim bulmak mümkündür. Sümerlerde, Babillerde, İbranilerde, Yunanlılarda ve son olarak da Osmanlı Dönemi'nde konuyla ilgili resimler yapılmıştır. Konuyla ilgili en dikkat çekici resimler de yine Osmanlı Dönemi'ne ait resimli el yazma kitaplarda yer almaktadır.

Osmanlılar Dönemi'nde yapılan resimler Tufan olayının farklı farklı bölümlerini yansıtmaktadır. Bu resimler genellikle şu konulardadır: Nuh'un gemisi, Nuh'un gemisine şeytanın girmesi, tufanda boğulanlar, tufanda Nuh'a karşı çıkan oğullarının boğulması. Resimlerde Hz. Nuh başında halesi ile tasvirlerken gemisi, kültür kitaplarında da anlatıldığı gibi horoz başlı, kuş gövdeli ve kıvrık kuyrukludur.

Anahtar Kelimeler: deprem, inanç, Marmara Depremi, ritüel, türbe.

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, ilkeyildiz@gmail.com

1822 Tarihli Büyük Halep-Antakya Depremi Üzerine Yazılmış Ermeni Harfli Türkçe Bir Zelzele Destanı

Soner ATALAN¹

Öz

Bu bildiride, 1822 yılının Ağustos ayında Halep ve Antakya illerini etkileyen ve şiddeti 7.0 olan deprem üzerine Ermeni harfleri ile yazılan “Desdan Zerzele Üzerine” başlıklı bir *Zelzele Destanı* incelenmiştir. Destan metninin de içinde bulunduğu elyazması, Amerika Birleşik Devletleri Minesota Eyaleti Collegeville şehrinde Hill Museum & Manuscript Library bünyesinde MS 4 katalog numarasıyla muhafaza edilmektedir. Yazma eserde Ermenice düzyazı ve şiirler yanında Ermeni harfleriyle yazılmış Türkçe çeşitli şiirler de bulunmaktadır. Bu şiirlerden biri de *Zelzele Destanı*'dir.

11'li hece ölçüsü ile yazılan ve 21 dördlükten oluşan destan metninin her kıtasının son sözcüğü “zerzele”dir. Metnin son iki kıtasında ebced hesabıyla depremin tarihi yıl ay ve gün olarak düşünülmüştür. 13 Ağustos 1822 tarihinde gerçekleşen depremde, Halep ve Antakya şehirlerinin nasıl etkilendiği anlatılmaktadır.

Yazma, Ermeni harfleriyle kaleme alındığı için Türkçe fonetik hususiyetleri açıkça tespit edilebilmektedir. Ermeni harfleriyle Türkçe metin yazımında tüm ünlüler gösterildiği için ve Türkçe kökenli ve alıntı sözcüklerin yazımında konuşma dilindeki kullanımları dikkate alındığı için Türk dilinin o dönemdeki fonetik özellikleri hakkında tespitler yapmaya elverişli bir metindir.

Bu bildiride, *Zelzele Destanı* ve bu gelenek hakkında genel bilgiler verilmiş, söz konusu elyazmasından *Zelzele Destanı* metni çeviriyazı alfabesine aktarılmış ve metnin dil özellikleri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: zelzele destanı, Ermeni Harfli Türkçe, Zahidî, deprem destanı, afet.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Türk Eski Türk Dili Anabilim Dalı, soner.atalan@marmara.edu.tr

Çocuklara Afetin Anlatılması: Afetler Hakkında Dijital Ortamda Yayımlanan Resimli Hikâyeler

Zeynep ARAS¹

Öz

Afetlerin toplumsal yansımaları pek çok disiplin tarafından incelenmekte ve kapsamlı araştırmalara konu olmaktadır. Afetin hemen ardından ortaya çıkan birincil ihtiyaçların giderilmesiyle sürece bağlı olarak çalışılmaya başlanan bir diğer ihtiyaç psikolojik ve sosyal destek ihtiyacıdır. Uzman psikologlar, sosyal hizmet uzmanları, eğitim uzmanları, çocuk gelişimi uzmanları hem sahada hem de uzaktan afet mağdurlarının psikososyal ihtiyaçlarının giderilmesi ve hafifletilmesinde önemli rol oynamaktadır.

Afetin ardından çocuklar pek çok alanda kayıp yaşamış olabilirler. Aynı zamanda çocuklar afeti hiç tanımamış, kavram olarak öğrenmemiş de olabilirler. Çalışmamızın amacı belirli yaş gruplarındaki tüm çocuklara hitap eden dijital hikâyeleri inceleyerek çocuklara verilmek istenen mesajları, kullanılan yöntemleri, görsel ve içerik etkileşimini ortaya koymaktır. Görsellerle desteklenen hikâyeler animasyon ve dijital kitap biçiminde online ortamda sunulmuştur, erişim ücretsizdir. ZOYOP² kapsamında yapılan çalışmalar, UNICEF iş birliğiyle yapılan çalışmalar ve bağımsız çalışmalar araştırmamızın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında Pırpır Kendini Güvende Hissediyor, Oyuncak Moli Sallanıyor, Sallanan Karınca Yuvası, Büyük Fırtına başlıklı hikâyeler incelenmiştir.

Çalışmalar görsel ve içerik ilişkisi bakımından analiz edilmiş, afet bilinci oluşturmadaki etkileri incelenmiştir. Anlatı kahramanları ve motifler halkbilimsel yöntemlerle incelenmiştir. Hikâyelerin görsel seçimi, metafor kullanımı, gerçeklikle ilişki, afete dair somut bilgi aktarımı açısından farklılıklar gösterdiği izlenmiştir.

Hikâyelerdeki afet mekânı betimlemeleri, çocuklara verilen mesajlar, anlatı kahramanlarının taşıdığı özellikler ayırtıcıdır. Ortaya çıkan farklılıklar ve ortaklıklar belirlenerek yazarın/kurumun dünya görüşü, yayınlandığı ortamın dinamikleri, çizerin çalışmadaki yetkinliği, anlatılan afetin çeşidi, hedef kitle gibi faktörlerin materyalin son halini almasında etkili olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Resimli Hikâye, Afet, Dijital Medya, Çocuk, Eğitim.

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı, zeynepparas@gmail.com

² Zorlayıcı Yaşam Olaylarında Psikoeğitim Projesi

Afet Riskleri Yönetiminde Milli Saraylar Yaklaşımı**Yasin YILDIZ¹****Öz**

Milli Saraylar Başkanlığı bünyesinde Türkiye'nin tarihi ve kültürel mirasının özgün örneklerinden ve medeniyet tarihimizin simgesel yapılarından olan Osmanlı Sarayları'nı barındırmaktadır. Devlet idaresinin yürütüldüğü ve sanat değeri yüksek olan bu kültür varlıklarının tüm süreçleriyle Milli Saraylar Başkanlığı ilgilenmektedir. Saraylar, köşk ve kasırlar ile bunların içerisinde bulunan taşınabilir tarihi objelerin sergilendiği müzeler en nadide parçaları barındırmaktadır. Geçmişimizin mirasını gelecek kuşaklara aktarmakla yükümlü Milli Saraylar Başkanlığı bünyesinde bulunan tüm taşınmaz ve taşınabilir kültür varlıklarının korunmasıyla da yükümlüdür. Kültür varlıklarının korunması, hâlihazırda gerçekleştiği gibi, geleceğe yönelik yaşanabilecek olan afet risklerini göz önünde bulundurarak da sağlanmalıdır. Bu noktada Milli Saraylar Başkanlığı uhdesinde barındırdığı kültür varlıklarını afet risklerine karşı korumak amacıyla çalışmalar yürütmektedir. Gerçekleşebilecek afet riskleri değerlendirilerek taşınmaz ve taşınabilir kültür varlıklarının görebileceği hasarlar ve yaşayabileceği tehlikeler üzerinde analizler yapılmakta ve bu analizler sonucunda korumanın en az hasarla atlatılabilmesi için çalışmalar yürütülmektedir.

Bu çalışmada Milli Saraylar Başkanlığı'nın afet ve risk yönetimi konusuna yaklaşımı ele alınmış, kültür varlıklarının koruma süreçleri incelenmiştir. Alınacak olan önlemlerle afet risklerinin kültür varlıkları üzerindeki etkisinin nasıl azaltılabileceği işlenmiştir. Bu konuyla ilgili çıkan yönetmelik ve kurul kararlarına değinilmiş, aynı zamanda alanında uzman hocalardan oluşan Milli Saraylar Bilim ve Değerlendirme Kurulu'nun bu süreçlerde aldığı rol üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimer: afet riskleri, milli saraylar, tarihi ve kültürel miras.

¹ Dr., Cumhurbaşkanlığı Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı

Sanatın Gözüyle Afet: Toplum Üzerindeki Etkiler ve Toplumsal Duyarlılık

Nurdan KARASU GÖKÇE¹

Öz

Bu araştırmada, sanatın afet temalarını ele alarak toplum üzerinde yarattığı etkileri ve toplumsal duyarlılığı nasıl artırabileceği üzerinde durulmaktadır. Afetlerin toplumlar üzerindeki derin etkileri, fiziksel, duygusal, ekonomik ve sosyal boyutlarda incelenmektedir. Sanatın, afetlerin yıkıcı etkilerini anlatarak toplumda duyarlılık ve farkındalık yaratma potansiyeli vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, afet temalarını işleyen post-modern sanatçılar ve eserleri örneklerle ele alınarak, sanatın toplumsal olaylara duyarlılığını ve insanlığa olan sorumluluğunu vurgulayan önemli bir araç olduğu belirtilmektedir. Bu çalışma, afetlerin toplum üzerindeki etkilerini sanatın gözüyle ele alarak, toplumsal duyarlılığı artırma ve toplumsal dayanışmayı güçlendirme konularında önemli bir perspektif sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sanat, afet, farkındalık, Ai Weiwei, Katsushika Hokusai, Olafur Eliasson.

¹ Prof. Dr., Erciyes Üniversitesi, Resim Bölümü, gokcen@erciyes.edu.tr

Kültür Mirasına Yönelik Afet Risklerinin Yönetiminde Kesişen Kavramlar Konsepti ve Küresel Örnekler

Zeynep GÜL ÜNAL¹

Öz

Dünya genelinde doğa ve insan kaynaklı afetlerin sıklığı ve etki alanları değişirken, bu afetlerin kültür mirası üzerindeki yıkıcı etkileri de giderek artmaktadır. Ancak kültür mirası ve onu yaratan toplumlar, tarih boyunca birçok afetten dayanıklılık kapasitelerini geliştirerek çıkmış ve sürekliliklerini korumuşlardır. Bu dayanıklılık, gelecekteki afetlere karşı hazırlık için de önemli veriler sunmaktadır. Mirasın, afetler ve yeni nesil tehditler karşısında sergilediği güçlü ve zayıf yönlerin incelenmesi, günümüzde stratejik bir öneme sahiptir. Bu bildiri, afet yönetimi ve kültürel mirasın korunması alanlarında çalışan farklı disiplinlerin kesişen kavramlar çerçevesinde gerçekleştirdikleri çalışmaları, küresel örnekler üzerinden paylaşmayı amaçlamaktadır.

¹ Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Bölümü, gkarisli@yildiz.edu.tr

6 Şubat Depreminde Diyarbakır'da Hasar Gören Camiler

Abdülhamit TÜFEKÇİOĞLU¹
İrfan YILDIZ²

Öz

6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli meydana gelen depremden bir çok il etkilenmiştir. Kahramanmaraş, Hatay, Adıyaman, Gaziantep, Adana, Osmaniye, Diyarbakır, Şanlıurfa ve Kilis illerini etkileyen depremde bu illerde binlerce bina yıkılmış ve binlerce insan hayatını kaybetmiştir. 6 şubat depreminde bu illerde bir çok tarihi eser de zarar görmüştür. Bu tarihi eserlerin bir kısmı yıkılmış bir kısmı da ağır veya orta hasarlı olarak depremden etkilenmiştir. Depremin hemen akabinde Kültür ve turizm Bakanlığı tarafından alanda yapılan çalışmalarla depremden etkilenen tarihi eserler tespit edilmiş olup bunların hasar derecesi belirlenmeye çalışılmıştır. 6 Şubat depreminden Diyarbakır ili kısmen etkileneşmiş olup Diyarbakır'daki tarihi eserler de zarar görmüştür. Diyarbakır il sınırlarındaki tarihi eserlerden özellikle surlarda hasarlar meydana gelmiş kuzey taraftaki surlarda yıkılmalar olmuştur. Onun dışında tescilli evlerde, kiliselerde ve camilerde de hasarlar oluşmuştur. Bu tebliğ kapsamında 6 Şubat depreminde hasar gören Diyarbakır camileri hakkında bilgi verilecektir. Depremde il merkezindeki Safa Parlı, Melek Ahmet Paşa ve Şehy Muttahar camileri, ilçelerde ise Hani Caferi Tayyar, Hani Anıl Köyü, Hani Kırım Köyü ve Hani Okur Köyü camileri depremden etkilenmişlerdir. Safa Parlı, Şehy Muttahar, Hani Caferi Tayyar, Hani Anıl Köyü ve Hani Okur Köyü camilerinin minareleri depremden hasar görmüştür. Melek Ahmet Paşa ve Hani Kırım Köyü camilerinde ise camilerin harim mekanlarında çatlaklar meydana gelmiş olup bu camilerin harim mekânında hasarlar meydana gelmiştir. Şeyh Muttahar Camii'nin dört ayaklı minaresinin lentolar üzerinde depremden önce meydana gelen çatlaklar depremin etkisiyle genişlemeye başlamış ayrıca minarenin güney cephesinde sıva çatlakları oluşmuştur. Safa Parlı Camii'nin minaresinde depremden dolayı büyük çatlamlar meydana gelmiştir ağır hasarlı olan minarenin yıkılmaması için geçici koruma önlemleri alınmış ve cami ibadete kapatılmıştır. Hani Anıl Köyü Camii'nin minaresi depremden dolayı hasarlar oluşmuştur. Minarenin şerefe, petek ve külah kısmında çatlaklıklar meydana gelmiştir. Minareden birkaç taş ve alem düşmüştür. Hani Caferi Tayyar Camii'nin minaresi depremden dolayı şerefe bölümüne kadar tamamen yıkılmıştır. Hani Okur Köyü Camii'nin özgün olmayan minaresinin şerefe ve külah kısmında depremden kaynaklı çatlaklıklar meydana gelmiştir. Melek Ahmet Paşa Camii'nin iç ve dış kısımlarında duvar yüzeyinde çatlamlar meydana gelmiştir. Yapıda herhangi bir yıkım yaşanmamıştır. Hani Kırım Köyü Camii'nin harim mekânının duvarlarında ve tavanında çatlaklar oluşmuştur. 6 Şubat depreminde Diyarbakır'daki camilerde çeşitli hasarlar meydana gelmiş ancak büyük çaplı herhangi bir yıkım yaşanmamıştır. Camiler ve camilerin minarelerinde oluşan hasarlar yapılacak restorasyonlar ile giderilebilecek hasarlardır.

Anahtar Kelimeler: Diyarbakır, Deprem, Cami, Hasar, Minare.

1 Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, Sanat Tarihi Bölümü, Türk ve İslam Sanatı Anabilim Dalı, abdulhamit.tufekcioglu@marmara.edu.tr

2 Prof. Dr., Dicle Üniversitesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, irfanyildiz21@gmail.com

Afete Maruz Kalmış Eserlerin Epigrafiye Yansımaları**Kemal ÖZKURT¹****Öz**

Doğal kelimesi hem insan hem de sanat eserleri için olumlu ve olumsuz iki zıt anlam içeriğine sahiptir. Doğal beslenme ve doğal malzeme ifadesindeki müspet yankı, doğal afet söz konusu olduğunda yerini soğuk, ürkütücü bir insani duyguya bırakır.

Mimari eserlere zarar veren etkenleri geniş anlamda üç kategoride ele almak mümkündür: zamana yenik düşme, insan kaynaklı tahribat ve doğal afetler. Her eserin normal şartlarda, inşa/üretim malzemesi ve içinde yer aldığı şartlar ve işçiliğe bağlı bir ömrü vardır. Bu süreçte her sanat eseri zamanla restore edilir veya yeniden inşa edilir. İnsan, sanatı salt sanat amacıyla üreten yegâne varlıktır. Aynı biriciklik, sanat eserini yok ederken de geçerlidir. Nihayet sanat eserlerini yok eden bir diğer etken de depremler, yangınlar, sel baskınları gibi faktörlerdir.

Yapılarda, ilk inşa değil ancak onarım ve yeniden inşa bildiren kitabelerde, bazen doğrudan eserin zarar görme sebebi açıkça ifade edilir. Bazen de dolaylı olarak şiirsel bir anlatımla veya ima yoluyla yapının zarar görme sebebi anlatılır.

Bu tebliğde, Türk İslam epigrafisinde yer alan onarım ve yeniden inşa kitabelerindeki, yapının zarar görme şekli veya harap olma sebebini anlatan ifadeler ele alınmıştır. Kitabelerde, eserlerin etkilendiği afet türü, yapı türü başta olmak üzere kronolojik bir sıra takip edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Epigrafi, onarım, yeniden inşa, doğal afet.

¹ Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sanat Tarihi Bölümü, Türk İslam Sanatı Anabilim Dalı, kemal.ozkurt@omu.edu.tr

Afet Sonrası Ortaya Çıkan Psikolojik Sıkıntılara Müdahalede Sıklıkla Kullanılan Üç Terapi Yönteminin Benzerlikleri, Farklılıkları ve Etkililiği

Ayşe AKAN¹

Öz

Doğal veya insan eliyle oluşan afet sonrası, afete maruz kalan kişilerin, yakınlarının ve afete müdahale eden ilk yardım personelinin çeşitli psikolojik sıkıntılar geliştirebileceği ve bu sıkıntılarının bazı durumlarda uzun süreli olabileceği yapılan çalışmalarla literatürde pek çok kez gösterilmiştir. Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB) başta olmak üzere ortaya çıkan bu sıkıntılarının tedavisi için çeşitli psikoterapi yöntemlerinden faydalanılmaktadır. Bu çalışmada, afet sonrası ortaya çıkabilecek psikolojik sıkıntılarının tedavisinde sıklıkla kullanılan ve National Institute for Health and Care Excellence (NICE) gibi uluslararası sağlık kuruluşlarınca uygulanması önerilen Travma Odaklı Bilişsel Davranışçı Terapi (TF-CBT), Göz Hareketleriyle Duyarsızlaştırma ve Yeniden İşleme (EMDR) Terapisi ve Öyküsel Maruz Bırakma Terapisi (NET) ele alınmıştır. Bu üç terapi yönteminin kısaca tanıtımı, benzerlikleri, farklılıkları ve literatürde yer alan etkililikleri karşılaştırmalı olarak tartışılmıştır. Bu üç terapi modelinin en önemli benzerlikleri arasında “maruz bırakma” ve terapötik ilişki olmakla beraber, seanslarının bireysel veya grup olarak uygulanabilmesi ile de ayniyet arz etmektedirler. Farklılıkları arasında ise seans süresi (EMDR 90 dakikaya, NET 120 dakikaya varan seans süreleri önermekteyken TF-CBT’de genellikle 60 dakikalık seanslar yeterli görülür), seans sayısı (NET en az 4, EMDR en az 6, TF-CBT en az 8 seans önermektedir), ve uygulayıcı gereklilikleri (EMDR ve TF-CBT’nin uygulayıcı gereklilikleri NET’e göre daha kapsamlıdır) sayılabilir. Literatürdeki çalışmalardan, bu üç terapi türünün de etkili olabildiği, bu terapilerin birbirlerine üstünlüklerine ilişkin kesin bir çıkarım yapmanın mevcut çalışmalarla mümkün olamayacağı, bu üç terapi yönteminin benzerlikleri olduğu kadar farklılıkları da olduğu ve bu farklılıkların çeşitli toplulukların ve bireylerin ihtiyaçlarına cevap vermede büyük rol oynadığı açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: klinik psikoloji, travma odaklı bilişsel davranışçı terapi, EMDR, öyküsel maruz bırakma terapisi, psikoterapi etkililiği, terapi mekanizmaları, travma terapisi.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Boğaziçi Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, ayse.akan@bogazici.edu.tr

6 Şubat 2023 Depremlerinin Psikolojik Etkileri ve Eğitim Yaşamı: Üniversite Öğrencilerinin Deneyimleri Üzerine Nitel Bir Araştırma

Petek AKMAN ÖZDEMİR¹

Öz

6 Şubat 2023 depremlerinin psikolojik, sosyal ve ekonomik etkileri; aile, iş ve eğitim gibi farklı yaşam alanlarında önemli değişikliklerin görülmesine neden olmuştur. Depremler nedeni ile üniversitelerde eğitim-öğretim dönemine geç başlanılmış, uzaktan eğitim ve daha sonra hibrit eğitim modeli uygulanmıştır. Depremler nedeni ile yaşanan psikolojik zorlukların üniversiteye uyumu ve akademik çalışmaları olumsuz yönde etkileyebileceği düşünülmektedir. Bu çalışmada depremlerin lisans öğrencileri üzerindeki psikolojik etkilerinin ve öğrencilerin üniversite yaşamına uyum süreçlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca depremlerden doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenen öğrencilerin yaşadıkları zorlukların ve sorunlar ile baş etme süreçlerinin karşılaştırılmalı olarak incelenmesi hedeflenmektedir. Bu çalışma nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik desende yürütülmüştür. Araştırmaya 18 ile 23 yaşları arasındaki 32 lisans öğrencisi (19 kadın, 13 erkek) katılmıştır. Katılımcıların 15'i depremden ciddi şekilde etkilenen illerde yaşadığını belirtmiştir. Çalışmaya katılan öğrenciler ile çevrimiçi yarı-yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma verisi tümevarımsal tematik analiz yöntemi kullanılarak yorumlanmıştır. Tematik analiz aşamaları izlenerek sırasıyla verinin kodlanması, alt temaların oluşturulması, alt temaların ana temalar altında gruplanması çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Veri analizi QualCoder programı kullanılarak yapılmıştır. Analizler sonucunda depremin psikolojik etkileri, eğitim yaşamı, baş etme, yaşama ilişkin görüşlerdeki değişim ve geleceğe ilişkin beklentiler olmak üzere beş ana tema oluşturulmuştur. Genel olarak katılımcılar korkularının ve kaygılarının arttığını, sosyal desteğin sorunları ile baş etmelerinde önemli rol oynadığını ifade etmişlerdir. Ayrıca üniversiteye uyuma ilişkin zorluklara, uzaktan eğitimin olumlu ve olumsuz yönlerine değinmişlerdir. Bazı katılımcılar yaşama ilişkin önceliklerinin, eğitim ve iş yaşamı ile ilgili beklentilerinin değiştiğini vurgulamıştır. Depremlerden doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenen öğrenciler eğitim yaşamı ile ilişkili benzer görüşler bildirmişlerdir. Ancak özellikle depremin psikolojik etkileri ve baş etme süreçleri açısından gruplar arasında farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Çalışmanın bulguları psikolojik sağlık, baş etme ve eğitim ortamı ile ilişkili değişkenler kapsamında tartışılacaktır. Araştırmanın sonuçlarının afetlerden sonra üniversitelerde yürütülebilecek psikososyal destek ve psikolojik danışmanlık çalışmalarına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Deprem, uzaktan eğitim, üniversiteye uyum, baş etme, sosyal destek.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Fenerbahçe Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, petek.akman@fbu.edu.tr

2020 İzmir Depremini Yaşamış Bireylerde Travma Sonrası Stres Bozukluğu Belirtileri ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki

Mustafa Gökmen ÇOŞGUN¹

Öz

Bu çalışmanın amacı 2020 İzmir depremini yaşayan bireylerde TSSB (Travma Sonrası Stres Bozukluğu) yaygınlığını, TSSB'yi etkileyen faktörleri ve kişilik özelliklerinin TSSB'ye etkisini incelemektir. Çalışmanın örneklemi İzmir depremini yaşayan 423 yetişkin kişiden oluşmaktadır. Çalışmada demografik bilgi formu, depremle ilgili soruların yer aldığı bilgi formu, DSM 5 için Travma Sonrası Stres Bozukluğu Kontrol Listesi (TSSBKL) ve Büyük Beş- 50 Kişilik Testi kullanılmıştır. Çalışmada 97 kişinin DSM 5 için TSSBKL ölçeğinden 48 puan ve üstü olarak TSSB tanısı alabilecek düzeyde oldukları tespit edilmiştir. TSSB'yi yordayan risk faktörleri arasında kadın olmak, genç yaşta olmak, depremden ekonomik anlamda olumsuz etkilenmek, deprem sonrası evin hasar alması, deprem sonrası ev değiştirmek ve tanıdığı birinin yaralanması yer almıştır. Kişilik özelliklerinin TSSB'yi yordayıcı etkisinin incelenmesi amacıyla yapılan Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi sonuçlarına göre ise Duygusal Dengelilik Faktörünün TSSB'yi negatif yönde yordadığı tespit edilmiştir. Bu bulguların, psikologların doğal afetlere maruz kalan insanlar için müdahale stratejileri geliştirmeleri ve TSSB tanısı olan bireylerin iyileşmesine yardımcı olmaları için faydalı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB), Kişilik Özellikleri, Deprem, Risk Faktörleri.

¹ Arş. Gör., Medeniyet Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Klinik Psikolojisi Anabilim Dalı, mustafagokmen.cosgun@medeniyet.edu.tr

Depremle İlişkili Travma Semptomları ve Travma Sonrası Bilişlere Yönelik Kısa Süreli- Çevrimiçi Grup Psikoeğitiminin Etkinliği

Sedanur CAYDI¹
Sedat BATMAZ²
İlayda Etkin GÜLER ERDİL³
Rümeysa DEMİR⁴

Öz

Çalışmanın amacı, 6 Şubat'ta ülkemizde meydana gelen deprem sonrası bireylere uygulanan kısa-çevrimiçi grup psiko-eğitim müdahalesinin etkinliğini değerlendirmektir. Veri toplama çevrimiçi olarak Sosyo-Demografik Bilgi Formu (SDBF), Olayın Etkisi Ölçeği (OEÖ), Travma Sonrası Bilişler Envanteri (TSBE) ve Depresyon, Anksiyete ve Stres Ölçeği (DASS21) kullanılarak gerçekleştirilmiştir. İki aşamadan oluşan çalışmanın ilk aşamasına 117'si kadın toplam 161 kişi, psikoeğitim müdahalesinin uygulandığı ikinci aşamaya ise 7'si kadın toplam 10 kişi katılmıştır. Çalışmada tek grup ön test- son test araştırma deseni kullanılmış olup katılımcıların travmatik stres ve sıkıntı düzeylerine ilişkin ön test ile son test puanları Wilcoxon eşleştirilmiş çiftler işaretli sıralar testi ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçları OEÖ toplam puanı ($z = -2.016, p < .05$), OEÖ aşırı uyarılmışlık alt ölçeği ($z = -2.383, p < .05$), DASS-21 toplam puanı ($z = -2.201, p < .05$), DASS-21 depresyon alt ölçeği ($z = -2.201, p < .05$) için son test sıra ortalamalarının ön test sıra ortalamalarından anlamlı derecede düşük olduğunu göstermektedir.

Çalışmada kontrol grubunun bulunmaması ve psikoeğitime katılımın gönüllük esasına dayanması sebebiyle seçkisiz atama yapılmaması çalışmanın sınırlılıklarındandır. İleride yapılacak çalışmalara kontrol grubu dahil edilmesi, grupların seçkisiz atama yoluyla oluşturulması ve müdahale grubuna alınacak katılımcıların sayısının artırılması ile mevcut çalışmanın sınırlılıkları güçlendirilebilir. Tüm kısıtlılıklarına rağmen, bu çalışmanın sonuçları, kısa süreli-çevrimiçi olarak sunulan bir grup psikoeğitiminin depreme bağlı travmatik sıkıntı tepkileri olan bir grup birey için faydalı olabilecek pratik bir müdahale yöntemi olduğuna işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Travma, afet, deprem, psikoeğitim.

1 Arş. Gör., Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Uygulamalı Psikoloji Anabilim Dalı, sedanur.caydi@asbu.edu.tr

2 Prof. Dr., Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Uygulamalı Psikoloji Anabilim Dalı, sedat.batmaz@asbu.edu.tr

3 Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, psk.ilaydaetkin@gmail.com

4 Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, rumeysa.demir2@student.asbu.edu.tr

Afet&Sosyal Medya: Deprem- Duygu- Değişim**Haktan SERDAROĞLU¹**
Ege Mert GÜLDEREN²**Öz**

Bu çalışma, yapay zeka tekniklerini kullanarak, 6 Şubat 2023 depremine yönelik Twitter tepkilerini analiz eder. Amacı, doğal afetler karşısındaki toplumsal tepkilerin duygusal ve sosyolojik dinamiklerini aydınlatmaktır, böylece afet yanıtı ve dayanıklılık stratejilerinin geliştirilmesine katkıda bulunmayı hedefler. Araştırma, Twitter üzerinden yapılan paylaşımları incelerken, duygusal tonları, tematik endişeleri ve sosyal ağ yapısındaki etkileşimleri ele alır. Kullanılan yöntemler arasında Doğal Dil İşleme (NLP), Duygu Analizi, Tematik Analiz ve Gizli Dirichlet Tahsisi (LDA), ve Sosyal Ağ Analizi (SNA) bulunmaktadır. Veri kaynakları, belirlenen anahtar hashtag'ler ile toplanan depremle ilgili tweetlerden oluşur. Toplama süreci, deprem sonrası ilk bir ay içinde yoğunlaşır.

Bulgular, Twitter'daki paylaşımların, korku, umut, yardımseverlik ve dayanışma gibi duyguları içerdiğini, aynı zamanda pratik yardım çağrıları ve bilgi paylaşımını kapsadığını göstermiştir. Duygu analizi, zamanla umut ve dayanışma mesajlarının arttığını belirlemiştir. Tematik analiz, odaklanılan başlıca konuların afet yardımı, kayıplar ve hasar olduğunu ortaya koymuştur. Sosyal ağ analizi, bilginin yayılmasında belirli kullanıcıların merkezi roller üstlendiğini, bu durumun bilgiye erişimi artırabileceğini ancak yanlış bilgilendirmeyi hızlandırabileceğini göstermiştir.

Sonuç olarak, bu çalışma, afet durumlarında sosyal medyanın dayanışma aracı olarak kullanılabilirliğini ve bilgi kirliliği ile yanlış bilgilendirmeye karşı stratejik önlemlerin alınması gerektiğini vurgular. Afet yanıt stratejilerinde sosyal medyanın etkilerinin dikkate alınması, afetle ilgili bilgi akışını iyileştirecek ve toplulukların dirençli hale gelmesine yardımcı olacak stratejik çözümlerin temelini oluşturur.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zeka ve Doğal Dil İşleme (NLP), Duygu ve Tematik Analiz, Sosyal Ağ Analizi (SNA), Afet Yönetimi ve Dirençlilik, Bilgi Kirliliği ve Yanlış Bilgilendirme.

1 Yüksek Lisans Öğrencisi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Genel Sosyoloji ve Metodoloji Bölümü, serdarogluhaktan@gmail.com
2 Hacettepe Üniversitesi, Yapay Zeka Mühendisliği, egegulderen@hacettepe.edu.tr

Özne Merkezli Düşüncenin Doğal Afetlerdeki Rolünün Tespiti, Eleştirisi ve Alternatif Bir Etik Bakışın İmkânı**Erdal YILMAZ¹****Öz**

Felsefi tartışmalarda kötülük problemi genelde üç başlık altında ele alınır: metafizik kötülük, ahlaki kötülük ve fizik kötülük. Metafizik kötülük, varolanların sahip olduğu yetkinsizliklerle (imperfection) ilgiliyken; ahlaki kötülük, iradi tercihler ile ilişkilidir; fizik kötülük ise fiziki rahatsızlığın sebep olduğu acı ile bağlantılıdır. “Doğal afet” bu üç tür kötülüğün de kesişim noktasında bulunuyor, çünkü; var olan dünyanın varlığı itibarıyla bazı sorunlar taşıdığı için metafizik kötülükle, şayet onu bir üst irade meydana getirmişse iradi bir tercihten dolayı ahlaki kötülükle ve meydana gelen afetin fiziki olarak doğurduğu acı hasebiyle fizik kötülükle ilintilidir. Bu üçlü sınıflama her ne kadar kötülük problemini tartışma noktasında fayda sağlasa da, “doğal afet” gibi örneklerde insan faktörünün rolünü aşikâr kılmakta bazı belirsizliklere sebep olabiliyor. O sebeple bu sunumda bir kötülük formu olarak “doğal afet” temasını, söz konusu tasnif bağlamındaki teorik tartışmalardan farklı bir perspektiften inceleyeceğiz. Bu çalışmada özneyi merkeze koyarak değer yargısında bulunan özne merkezli metafizik düşüncenin doğaya/çevreye yönelik yaklaşımının doğurduğu soruna odaklanacağız. Bu yaklaşım, insanın düşünen bir varolan olduğu ve bu yönü ile tüm diğer varolanlardan farklı ve ayrıcalıklı olduğu iddiası üzerine temellenir. Bu ayrıcalığın gereği olarak da, doğa dahil tüm varolanların bir yönüyle insanın değer yargısına terkedilmesi söz konusu. Dolayısıyla, doğanın insanın yaşamı için bir araca dönüştürülerek, onun çıkarları için istenildiği şekilde kullanımı meşrulaştırılmaktadır. Böyle bir tutum da, insanın sebep olduğu kötülüğün devamını sürekli kılmaktadır. Bu çalışmamızda amaç, özne merkezli yaklaşımın çevre etiği bağlamında sebep olduğu sorunun tespitinin ve eleştirisinin yapılarak, çevre etiğine yönelik farklı bir düşünme tarzının imkânını sorgulamaktır. Bu amaç doğrultusunda öncelikle “doğa” kavramının öznenin varolanların merkezine yerleştikten sonra nasıl bir dönüşüme uğradığının tespiti yapılacak, sonrasında bu dönüşümle birlikte doğa-insan ilişkisinin nasıl farklılaştığına ve ne tür sonuçlar doğurduğuna değinilip nihayetinde de özne merkezli anlayışın eleştirisinin ardından çevre etiği bağlamında alternatif bir etik bakışın imkânı soruşturulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Doğa, Özne, Doğal Afet, kötülük, Çevre Etiği.

¹ Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Felsefe Bölümü, erdal.yilmaz@marmara.edu.tr

Diplomasi Dilinde Afetle İlgili Taziye Mektupları Üzerine Gözlemler

Gülhanım ÜNSAL¹

Öz

Devletlerin dış politika araçlarından biri olarak tanımlanan diplomasi, farklı toplumlar arasında ilişki kurmaya yarar. Bu ilişkilerin en samimi, en doğal ve en insanî yanına taziye mektuplarında, taziyetnâmelerde, rastlamak mümkündür. Arapça azâ' kökünden türetilmiş taziye terimi "başa gelene sabretmek" anlamındaki "bir kimseyi sabır ve tahammüle teşvik etmek, acılarını paylaşmak" anlamına gelir. Taziyetnâme, bir mektup türüdür; vefat eden birinin yakınına, akrabasına ya da devletine, hükümetine ve halkına başsağlığı dilemek amacıyla yazılır. Taziye mektupları özel ve resmi olarak ikiye ayrılabilir. Dış ilişkiler çerçevesinde yazılan resmi taziye mektupları diplomatik bir özellik kazanır. Bir devletin başına yangın, sel, deprem vb. doğal bir âfet geldiğinde, belli biçim ve kurallar çerçevesinde diplomatik bir dille resmi bir taziye mektubu yazılır. Diplomatik taziye mektupları genellikle, başka bir devletin ve halkının yaşadığı derin acıyı öğrenmiş olmanın üzüntüsü içinde, zor zamanında yanında olduğunu hissettiren ve elinden gelen bütün yardımı yapacağını zarafetle ifade edip hayatını kaybedenlere rahmet ve yaralılara acil şifa dileyen bölümlerden oluşur. Diplomasi gönülden gönüle bir bağ ile devletleri devletlere bağlar. Bunu diplomasi dilinin gücüyle yapar. Diplomasi dili biçimsel bir dildir, belli kalıpları vardır ve siyaset dilinin bir parçasını oluşturur. Bu çalışmanın amacını, diplomasi dilinde 'âfet bağlamında yazılan taziye mektuplarının biçimsel, anlamsal ve kültürel özelliklerini incelemek, çevirisinde karşılaşılan sorunları saptamak ve çeviri stratejilerini belirlemek oluşturmaktadır. Çalışmanın yöntemi tarama modelinde betimsel bir nitelik taşımaktadır. Bu bağlamda, iç ve dış kaynaklı basın bildirimlerinden alınan taziye mektupları Fransızca ve Türkçe dil çifti üzerinden çevirmen kararları bağlamında incelenecektir. İnceleme metinleri "âfet bağlamında yazılan taziye mektuplarıyla" sınırlandırılacaktır. Bu doğrultuda, taziye mektuplarının çevirisinde karşılaşılan dilsel ve kültürel zorluklar saptanacak ve uygulanan çeviri stratejileri belirlenecektir. Söz konusu metinlerin çevirisinde işlevsel çeviri yaklaşımı benimsenerek erek dil ve kültür odaklı çeviri yapılması; çevirmenin metnin dil, biçim ve geleneğine hâkim olması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Diplomasi Dili, Âfet, Taziye Mektupları, Çeviri.

¹ Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık Anabilim Dalı, gulhanim.unsal@marmara.edu.tr

Coğrafi Değişim ve Toplumsal Dönüşümlerde Çevirinin Rolü: Eski Uygurların Yerleşik Hayata Geçme Sürecindeki Çeviri Etkinliklerine Genel Bir Bakış

Sevcan YILMAZ KUTLAY¹
Ulhan ÖZALAN²

Öz

Kültürlerarası bir temas alanı olan çeviri, gerçekleştiği coğrafyaya özgü toplumsal ve tarihi koşullardan kaçınılmaz olarak etkilenmektedir. Çevirinin bu geniş bağlamı, sadece metinlerin çevrilme süreçlerinde değil, çevirinin yapılabacağı dilin, çevrilecek metinlerin, yazar ve türlerin seçimi gibi öncül kararların alınmasında ve sonrasında çevirisi tamamlanmış bir metnin erek kültür tarafından algılanmasında da belirleyici olabilmektedir. Kendinden başkasıyla, diğer bir deyişle “öteki” ile her karşılama kültürlerarası farklılıkların uzlaştırıldığı ve bir kültürü diğerinden ayırt eden özelliklerin farkına varıldığı dönüştürücü bir süreçtir. “Evmek”, “çevürmek”, “döndürmek”, “tongtarılmak”, “ağtarılmak” gibi terimlerle Türk dil tarihi boyunca kavramsallaştırılmış olan çeviri etkinliğinin toplumsal dönüşümde rol oynadığı en eski örneklerden biri de Eski Uygurların yerleşik hayata geçiş süreçleridir. Budizm dininin ve yerleşik hayat kültürünün benimsenmesi, din adamı, seyyah ve/ya çevirmen olan toplumsal aktörler tarafından Budist tapınaklarda yürütülen çeviri etkinlikleri aracılığıyla hız kazanmıştır. Kurumsal bir kimlik taşıyan söz konusu çeviriler, yeni karşılaşılan kültürel değerlerin mevcut değerlere aşılması, onlarla sentezlenmesi ve halk arasında yaygınlaştırılıp komşu toplumlara da aktarılmasında etkin olmuştur. Bu bildiri, Eski Uygurların coğrafi değişim ve toplumsal dönüşüm süreçlerinde çevirinin kültürel bir araç olarak rolünü disiplinlerarası bir çerçevede incelemeyi amaçlamaktadır. Bildiride, literatür tarama ve doküman inceleme temelli nitel analiz yöntemi kullanılacak ve Eski Türk Dili alanına giren bildiri konusu Çeviribilim’in betimleyici paradigma kuramları ve çeviri sosyolojisi terimleri ile irdelenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çeviri sosyolojisi, çeviri tarihi, Eski Uygurlar, toplumsal dönüşüm, Budizm.

1 Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Anabilim Dalı, skutlay@marmara.edu.tr,

2 Doç. Dr., Abbant İzzet Baysal Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, uluhanoz@hotmail.com

7.Sınıf Öğrencilerinin Olası İstanbul Depremi ile İlgili Görüşlerinin İncelenmesi (Bağcılar İlçesi Örneği)

Mesut YAZICIOĞLU¹

Öz

Ülkemiz afetlerden sık sık etkilenmektedir, bu afetlerin etkileri uzun süre devam etmekte ve toplumda sosyal, fiziksel ve ekonomik etkiler bırakmaktadır. Afetler nedeniyle yaşanan tüm kayıpların en aza indirilmesi ve ortadan kaldırılması için toplumun eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi şarttır. Toplumun bilinçlendirilmesi ve eğitilmesi için ise ilk olarak toplumun bu konudaki temel bilgi ve bilinç düzeyinin tespit edilmesi gerekmektedir. Toplumun bilgi ve bilinç düzeyi bilinmeden yapılacak çalışmalar hiç şüphesiz sağlam temellere oturmayacaktır.

Bu çalışmada ortaokul 7.sınıf öğrencilerinin olası İstanbul Depremi ile ilgili görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden olan fenomenoloji deseni ile yürütülmüştür. Araştırmada, uzman görüşleri alınarak araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile katılımcıların görüşleri alınmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler, betimsel analiz ve içerik analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 eğitim öğretim yılında bahar döneminde İstanbul ili Bağcılar ilçesinde bulunan 30 tane 7.sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Görüşme yapmadan önce öğrenci velilerinden yazılı izin alınmıştır. Her bir görüşme ortalama 15-20 dk sürmüştür. Yapılan görüşmelerden çıkan sonuçlar değerlendirildiğinde İstanbul İli Bağcılar Bölgesi'nde yaşayan 7.sınıf öğrencilerinin olası İstanbul Depremiyle ilgili kaygı düzeylerinin yüksek olduğu gözlenmiştir. Öğrencilerin oturduğu evlerin çoğu eski ve 1999 depreminden önce yapıldığı için öğrencilerin olası bir İstanbul depreminden çok korktukları anlaşılmıştır. Öğrencilerin, genel olarak olası İstanbul depremiyle ilgili yetkililer tarafından yapılan hazırlıkları yetersiz gördükleri anlaşılmıştır. İstanbul'da beklenen büyük bir depreme karşı öğrencilerin ve ailelerinin herhangi bir hazırlıklarının olmadığı tespit edilmiştir..

Anahtar Kelimeler: Deprem bilinci, İstanbul Depremi, Doğal afet, Sosyal Bilgiler, Deprem Eğitimi, Deprem Farkındalığı, 7.sınıf.

¹ Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, Sosyal Bilgiler Öğretmeni, mesutyazicioglu27@gmail.com

Türkiye’de Sosyal Bilimler Paradigmasından Afet Gerçeği: İnceleme ve Değerlendirme

Haktan SERDAROĞLU¹
Furkan AYDIN²

Öz

Türkiye, bulunduğu coğrafi konum gereği deprem, sel ve heyelan ve birçok doğal afet ile karşı karşıya kalmaktadır. Doğal afetlerin etkilerinin incelenmesi konusu başlangıçta teknik ve mühendislik gibi fen bilimleri tarafından ele alınsa da özellikle son yıllarda afetlerin etkilediği temel unsurun insan olması dikkate alınarak sosyal, psikolojik ve kültürel araştırmalar önem kazanmaya başlamıştır. Bu bağlamda Türkiye’de sosyal bilim paradigması, doğal afetlerin salt fiziksel etkilerinin ötesine geçerek, insanların bu afetlerle başa çıkma yöntemlerini, toplumsal yapıları ve kültürel dinamikleri de ele almaya başlamıştır. Yine de metodolojik ve bilimsel olma sürecini geç tamamlayan sosyal bilimler alanında özellikle afet konusunda yapılan çalışmaların gördüğü önemin yeni artmaya başladığını ve üzerine çalışılması gereken birçok konu olduğunu belirtmemiz gerekir. Bu alanda farklı sosyal bilimler disiplinlerinde yapılan çalışmaların artması, afet öncesi ve sonrası mali ve insani zararların en aza indirgenmesi konusunda fayda sağlayacaktır. Bahsettiğimiz gelişmelerin gerçekleşmesi açısından sosyal bilimlerin doğal afet kavramına bakış açısının ne şekilde evrimleştiği ve nasıl ilerlemesi gerektiğini ortaya koymak önem taşımaktadır. Böylece gelecekteki araştırmalarda, Türkiye’deki sosyal bilim paradigmasının doğal afetler konusundaki evrimini daha derinlemesine anlamak ve bu bilgiler doğrultusunda daha etkili afet yönetimi stratejileri geliştirmek için disiplinlerarası bir yaklaşımın benimsenebilmesini mümkün hale gelecektir.

Bu bildirinin amacı, mevcut literatür ve içerik analizi edilerek, Türkiye’de sosyal bilimler alanında yapılmış çalışmalar ve akademik yazın incelenerek, sosyal bilimler açısından doğal afetlerle ilgili paradigma ve yaklaşımların nasıl şekillendiği ve değiştiğini açıklamak olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Doğal Afetler, Sosyal Bilimler, Afet Yönetimi, Toplumsal Dirençlilik, İnsan Odaklı Yaklaşımlar.

1 Yüksek Lisans Öğrencisi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Genel Sosyoloji ve Metodoloji Bölümü, serdarogluhaktan@gmail.com
2 Yüksek Lisans, Öğrencisi, Ege Üniversitesi, Tarih Bölümü, furkan.aydin1690@gmail.com

Türkiye’de Hava Kirliliğinin Sınır Değerlere Göre Dağılışı Analizi

Nuriye GARİPAĞAOĞLU¹

Öz

Farklı mekanlarda ve değişik seviyelerde yaşanan hava kirliliği, günümüzde küresel olarak en etkili çevre sorunları arasında yer almaktadır. Birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de hava kirliliğini; hızlı şehirleşme, kalitesiz yakıt kullanımı, endüstrileşme, motorlu taşıtlar, gibi beşerî nedenler, doğrudan etkilemiştir. Ayrıca olumsuz meteorolojik ve topografik koşullar tarafından, kirliliğin konsantrasyonu ve süresi, denetlenmektedir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de hava kirliliği seviyesinin, ölçümü yapılan kirleticiler temelinde araştırılarak, istatistiksel olarak riskli şehirlerin belirlenmesidir. Türkiye hava kalitesinde, kirleticilerin göstermiş olduğu zamansal değişim, limit değerler açısından araştırılmış, öncelikle 1990 ve 2000 yıllarının, partiküler madde ve kükürt dioksit seviyeleri değerlendirilmiştir. Daha sonra 2022 yılına ait partiküler madde (PM10 ve PM2,5), kükürt dioksit (SO2), azot dioksit (NO2), azot oksitler (NOx), azot monoksit (NO) ve ozon (O3) gibi kirleticilerin konsantrasyonları irdelenmiştir. Çalışmada kullanılan hava kirleticilerin konsantrasyonları, şehirler arasında önemli farklılıklar göstermektedir. Türkiye’de hava kirliliğinin mekânsal ve zamansal değişimi, istasyonların ölçüm süresindeki yeterliliklere göre seçilen illerin merkez ilçelerinin verileri kullanılarak saptanmıştır. Kirleticilerin mekânsal dağılışı, coğrafi bilgi sistemleri yardımıyla üretilen haritalarla değerlendirilmiştir. Kirletici konsantrasyonları, “Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği”nde bulunan Kış Sezonu Limit Değerleri ve Avrupa Birliği- Türkiye Limit Değerleri” ile karşılaştırılmıştır. Çalışmada ulaşılan sonuçlara göre, 1990 yılına ait kirletici konsantrasyonları, daha yüksek seyretmiş olup, özellikle soğuk dönemlerde hava kirliliği seviyesinin birçok şehirde artmasına neden olmuşlardır. 2000 yılından itibaren ortalamalarda genel bir düşüş izlenmekle birlikte, bazı kirleticilerin maksimum konsantrasyonları henüz yüksek olduğundan, sınır değerler aşılmaya devam etmektedir. Bu çalışmadan, Türkiye’de hava kirliliğinin araştırılan zaman kesitindeki değişiminin tespit edilmesi ve riskli şehirlerin hava kalitesinin kontrolüne ve yönetimine katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, hava kirliliği, hava kirleticiler, dağılışı, değişim.

¹ Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, Coğrafya Bölümü, nuriyeg@marmara.edu.tr

Yalova Şehrinde 3 Farklı Akarsu Havzası Kapsamında 1D Taşkın Modellemesi**S.Murat UZUN¹****Öz**

Taşkınlar, birçok coğrafi süreç ve unsur temelinde olmakla birlikte hidrometeorolojik kökenli olup Dünya'da ve Türkiye can ve mal kaybına yol açmaktadır. İklim değişikliği sonucu yaşanan ekstrem hava koşulları ile çarpık kentleşme, doğal koşulların antropojenik faaliyetlerle yoğun ve aşırı kullanımı, yanlış arazi planlaması gibi etmenler son yıllarda oluşum sıklığı artan taşkınların etki boyutlarını da belirlemektedir. Taşkınlar, morfometrik havza tabanlı analizlerin yanında, Analitik Hiyerarşi Prosesi (AHP), Çok Kriterli Kara Verme (ÇKKV), hidrolik ve hidrolojik tekniklerle modellenenilmekte, duyarlılık sahaları analiz edilebilmektedir. Bu çalışmada Yalova şehrini taşkın afeti açısından etkileme potansiyeline sahip Selimandıra Dere, Eyrek (Safran) Dere ve Balaban Dere havzalarının 1 boyutlu (1D) taşkın modellemesi kapsamında, olması muhtemel taşkın yayılım, derinlik ve hız analizlerin oluşturulması amaçlanmıştır. Çalışmada 10 m çözünürlüklü topografya paftaları, Akım Gözlem İstasyonu (AGİ) verileri, meteorolojik veriler, arazi pürüzlülük durumu, arazi kullanımı ile akarsu yatağı geometrik verileri materyal olarak kullanılmıştır.

Çalışmada ArcGIS 10.8 yazılımı ile kartografik veriler düzenlenmiş, taşkın modellemesinde Hec-RAS 1D yazılımı kullanılmıştır. Çalışmada taşkın sıklık analizi için Log Pearson Type III yöntemi kullanılmış ve maksimum değer kapsamında akarsuların taşkın frekansı hesaplanmıştır. Çalışmada elde edilen bulgular Selimandıra Dere ve Eyrek (Safran) Dere havzalarının daha uzunlamasına morfometrik yapıya sahip olması, akım ve akış değerlerinin en doğudaki dereye göre daha yüksek olması taşkın potansiyelinin daha yüksek duyarlılıkta olmasına neden olmuştur. Bu bakımdan özellikle akarsuların mansap kısmında yer alan ve son yıllarda kuzeye doğru yerleşim alanı genişleyen Yalova şehrinde akarsu taşkın yatakları çevresi, olması muhtemel taşkın yayılım alanı, hızı ve derinliği açısından riskleri ihtiva etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Taşkın Modelleme, Yalova şehri, Hec-RAS, Risk Analizi.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi, Coğrafya Bölümü, murat.uzun@marmara.edu.tr

6 Şubat 2023 Pazarcık-Elbistan Depremlerinin Malatya Şehrinde Yapı Stoğu ve Nüfus Hareketlerine Etkisi

Hüseyin Melih ÖZDEMİR¹
Sebahattin ÇALPALA²

Öz

Doğal afetler beşeriyet tarihinin en önemli ve etkili olaylarından biridir. Bu afetler sıklıkla büyük ölçekte insan hayatını etkilemekte ve sosyo-ekonomik kayıplara neden olmaktadır. Doğal afetler içinde en önemlilerinden biri olan depremler ise nüfusun zamansal ve mekânsal dağılışına yön verir. Aynı zamanda en temel ihtiyaçlardan biri olan barınma problemlerine yol açar. 6 Şubat 2023 Pazarcık-Elbistan depremleri kısa sürede ard arda gerçekleşen ve çok sayıda can ve mal kaybına yol açan depremler arasında yer alır. Deprem felaketi sadece can kaybına ve yıkıma yol açmakla kalmamış aynı zamanda hayatta kalan insanların yaşamlarını devam ettirebilmek adına göç hareketlerine katılmalarına da sebebiyet vermiştir. Ayrıca yıkılan ve ağır hasar alan yapılar şehrin konut örüntüsünde de değişime yol açmıştır. Malatya'da 6 Şubat depremlerinden etkilenen şehirlerimiz arasındadır. Bu çalışmanın amacı depremin Malatya kentinde nüfus ve konut dokusu üzerindeki etkisini belirlemektir. AFAD verilerine göre kentte 1237 kişi vefat etmiş, 6444 kişi yaralanmıştır. 104217 adet konut acil-orta-ağır-yıkık kategorisine alınmıştır. 2022 TÜİK kayıtlarında şehrin nüfusu 812580 kişi olarak tespit edilmiştir. Nüfusun %27'si (221009 kişi) deprem sonrasında başka şehirlere gitmiştir. Kente geri dönüş oranı ise %61'dir (136432 kişi). Bu süreçte depremzedelere ev sahipliği yapan şehirlerin başında 49620 kişi ile İstanbul gelmektedir. İstanbul'u Ankara, İzmir, Sivas ve Antalya kentleri takip etmektedir. Deprem sonrasında Türk STK'ları ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin birçok kurum ve kuruluşları tarafından şehirde bayındırlık faaliyetleri yapılmıştır ve yapılmaya devam etmektedir. Ancak her ne kadar hızlı bir şekilde önlemler alınmış olsa dahi can kayıpları ve yıkımlar şehrin dokusunu değiştirmiştir. Şehrin sakinlerinin normal hayata adaptasyonları için yapılan her bir faaliyet de dokunun değişimini devam ettirmektedir. Mekânsal değişim ve dönüşüm hem nüfus bazında hem de konut sayısı bazında kendini göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Doğal Afet, Deprem, Yapı Stoğu, Nüfus Hareketliliği, Konut Örüntüsü.

1 Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi, Coğrafya Bölümü, huseyin.melih@marmara.edu.tr

2 Lisans Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, Coğrafya Bölümü, sebahattincalpala@marun.edu.tr

**Sosyal Bir Afet Olan Orman Yangınlarının Yabanıl Yaşam Üzerine Yıkıcı Etkisi:
Kütahya- Domaniç-Çukurca Yangını Örneği**

**Ulaş İbrahim GÜNGÜL¹
Mustafa AKA²**

Öz

Orman Yangını dendiği zaman çoğunlukla Ormanlık alanlarda seyreden yangınlar anlaşılır. Lakin orman yangınları sosyo – ekonomik boyutlu bir afet olup; ormanlık alanları, yerleşim alanları ve yabanıl yaşam alanlarını etkileyen bir yangın türüdür.

Yangın görmüş alanlar üzerindeki mevcut yeşil örtünün kısmen veya tamamen yok olması ile yabanıl yaşamın türden türe değişen nedenler dolayısıyla bazen olumlu bazen de olumsuz etkilenebileceğine neden olabilmektedir. Yabanıl yaşam yangın ilişkisi ile ilgili bölge olan Kütahya da pek çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışma ile Kütahya İli, Domaniç İlçesinde 2017 yılında meydana gelen büyük yangınlar ile yabani hayat incelenmiştir.

Domaniç yangını Ülkemiz sınırları içerisinde yangın sezonu olarak adledilen ve en tehlikeli ay olan Eylül ayında meydana gelmiştir. Yangının yıkıcı etkisinin bölgede yaşayan yabani canlılar üzerine etkisi bugüne kadar incelenmemiştir. Ve bu çalışmada yabani yaşam ve orman yangınının etkisinin sonuçlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Çalışma sahasında mevcut yabanıl yaşam hem fotokapanlar hemde yörede faaliyet gösteren orman işletme müdürlüğü çalışanları ile yöre halk yardımıyla takip edilerek orman yangınının canlılar üzerindeki etkisi incelenecektir.

Bu çalışma bilimsel olarak bir veri oluşturarak yeni yapılacak çalışmalara örnek olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Afet, Yabanıl Yaşam, Orman Yangını.

1 Orman Yüksek Mühendisi, Orman Bölge Müdürlüğü, uigungul@hotmail.com

2 Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi, aka_kula@hotmail.com

Afet Dönemlerinde Dezenformasyon ve Bilgi Yönetimi: Zorluklar ve Çözüm Stratejileri

Murat ESRİNGÜ¹

Öz

Afet dönemleri, bilgi akışının hızla arttığı ve doğruluk konusunda ciddi zorlukların yaşandığı zaman dilimleridir. Sosyal medya ve yapay zekâ araçlarının da yaygın kullanılmasıyla birlikte afet dönemlerinde yayılan dezenformasyon, bilgi kirliliği yaratarak afet müdahale süreçlerinin zedelenmesine ve ayrıca toplum üzerinde panik, güvensizlik ve sosyal huzursuzluğun oluşmasına yol açmaktadır. Bilgi yönetimi perspektifinde karşılaşılan zorluklar arasında hızlı bilgi artışı nedeniyle doğrulama süreçlerinin yetersiz kalması, medya, bilgi ve dijital okuryazarlık seviyesinin yetersizliği ve dolayısıyla bilgi erişim becerilerinin doğru bilgiye ulaşmayı sağlayacak düzeyde olmaması ile teknolojik kısıtlamalar yer almaktadır.

Kasıtlı olarak yanlış bilgi anlamına gelen dezenformasyon afet dönemlerinde oldukça yıkıcı etkilere sebep olabilmektedir. Özellikle çevrimiçi ortamlarda yapay zekâ uygulamalarıyla da birlikte dezenformasyon kolaylıkla üretilebilir ve erişilebilir olmuştur.

Bu bildirinin amacı, afet dönemlerinde dezenformasyonun bilgi yönetimi süreçlerinin etkin bir şekilde yürütülmesinin üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmek için, medya okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı ve dijital okuryazarlık vb. becerilerin geliştirilmesi gibi, uygulanabilecek çözüm stratejilerini incelemektir. Böylece afet yönetiminde bilgi güvenilirliğini artırmak ve toplumsal güvenin korunmasına bilgi yönetimi perspektifinden katkıda bulunmak amaçlanmaktadır.

Bu bildiride afet dönemlerinde bilgi akışını olumsuz etkileyen dezenformasyon ve bilgi yönetim süreçlerinde karşılaşılan zorluklar ele alınmıştır. Bilgi yönetimi bakış açısıyla geliştirilen çözüm stratejileri, kriz anlarında doğru ve güvenilir bilginin toplanmasının, doğrulanmasının ve paylaşılmasının afet yönetimi için hayati bir öneme sahip olduğunu göstermektedir. Dezenformasyonun, afet yönetim süreçlerini karmaşık hale getirdiği ve toplumsal güveni olumsuz bir şekilde etkilediği göz önüne alındığında, bilgi yönetiminde güvenilirliği artıracak yöntemlerin uygulanması büyük bir gereklilik haline gelmiştir.

Sonuç olarak, afet dönemlerinde bilgi güvenliğini sağlamak, dezenformasyonu engellemek ve doğru bilginin hızlı bir şekilde paydaşlara ulaştırılmasını sağlamak için proaktif bir bilgi yönetimi planının hazırlanması gerekmektedir. Bilgi yönetimi süreçlerinde bilgi doğrulama mekanizmalarının geliştirilmesi ve standartlaştırılması ile bilgi paylaşımında şeffaflık ilkesine dayalı politikaların oluşturulması, afet yönetiminde bilgi güvenilirliğini artıracaktır. Ayrıca toplumun medya, bilgi ve dijital okuryazarlık yetkinliklerinin de sağlanması gerekmektedir. Belirlenen stratejiler sadece kriz anlarında değil, uzun vadede toplumsal güvenin korunmasına ve dolayısıyla daha etkin bir afet yönetimine katkıda bulunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Afet Dönemi, Bilgi Yönetimi, Dezenformasyon, Medya Okuryazarlığı, Bilgi Okuryazarlığı.

¹ Arş. Gör, Marmara Üniversitesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, murat.esringu@marmara.edu.tr

Felaket Kurtarma (Disaster Recovery) Merkezlerinin Afet Durumları İçin Yönetimi: Temel Kıstasların ve Bileşenlerin Analizi

M. Emin GEDİKLİ¹

Öz

İçerisinde bulunduğumuz çağın yönetim anlamında en önemli gerekliliği ve temel noktası şudur ki; kurumsal yönetim süreçleri ve sistemleri kesintisiz ve yüksek performansta işlemelidir. Kurumlar ancak bu şekilde sürdürülebilir rekabet avantajı yakalayarak kurumsal mükemmelliğe ulaşabileceklerdir. Bu bağlamda türü ne olursa olsun muhtemel afet durumlarını öngörebilmek ve bu durumlara karşı önlem almış olmak kurumlar için son derece önemli bir husustur. Dijital sürdürülebilirliği sağlamada felaket kurtarma merkezlerinde birçok farklı nokta göz önünde bulundurulmalı ve sistematik bir yol haritası izlenmelidir. Bu bağlamda çalışma kapsamında kurumlar bünyesinde kurulacak felaket kurtarma merkezlerinin afet durumları için sahip olmaları gereken altyapı mercek altına alınmaktadır. Bu amaçla ilgili uzmanların felaket kurtarma merkezlerinin yönetiminde uygulamaları gereken temel süreçlere yönelik kıstaslar ve bu süreçlerin bileşenleri üzerinde durulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Afet Planlama, Dijital Sürdürülebilirlik, Felaket Kurtarma.

¹ Arş. Gör. Dr., Marmara Üniversitesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, emin.gedikli@marmara.edu.tr

Kurumların Afetlere Hazırlık Yeterliliği: Elektronik Belgelerin Güvenilirliği Açısından Bir İnceleme

Özhan SAĞLIK¹

Öz

Doğa, teknoloji veya insan kökenli olaylar sonucunda meydana gelen afetlerin etkileri gerekli önlemler alınmadığı takdirde kurumsal iş ve işlemlerin yönetimini olumsuz etkileyebilir. Bunun neticesinde hem günlük yaşam hem de kurumsal faaliyetler kesintiye uğrayabilir. Bu gibi olumsuz durumlarla karşılaşmamak için kurumların afet yaşanmadan önce bir hazırlık planı oluşturması başvurulan yöntemlerden biridir. Bu hazırlık planında kurumsal faaliyetlerin temsilcisi olan belgelerin yönetimine ilişkin bir çerçeve sunulması beklenir. Böylece afetlerin olumsuz etkilerinin giderilmesi yönünde bir adım atılarak afet sonrasında da kurumsal iş ve işlemlerin devamlılığının sağlanması mümkün hâle gelir. Durum böyle olunca, elektronik belgelerin üretildiği dönemdeki özniteliklerinin korunmasını inceleyen güvenilirlik analizlerinden yararlanılabileceği akla gelmektedir. Hâliyle bu bildiri, “kurumların afetlere hazırlık planları, elektronik belgelerin güvenilirliğinin korunması açısından hangi oranda yeterlidir” sorusuyla hareket edilmiştir. Bu konu daha önce yeteri kadar irdelenmediğinden bir saha araştırmasından önce keşfedilerek araştırılması daha sağlıklı sonuçlar verebilir. Bundan dolayı çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizinden yararlanılmıştır. Mesele, Türk mevzuatının kurum ve kuruluşlara verdiği yükümlülükler ile kurumların icra edebileceği uygulamalar bağlamında ele alınmıştır. Bildiri, kurumların belgelerin güvenilirliği hususunu dikkate alarak afetlere hazırlık planı oluşturması yönünde bir farkındalık oluşturursa amacına ulaşmış kabul edilecektir.

Anahtar Kelimeler: afetlere hazırlık, elektronik belgeler, güvenilirlik

¹ Öğr. Gör. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, Rektörlük, ozhan.saglik@gmail.com